У НУМАРЫ

Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 50 (824) ГОД XVI БЕЛАСТОК 12 СНЕЖНЯ 1971 г. ЦАНА 60 гр.

Неўміручы талент

Пра Максіма Багдановіча — талент у беларускай літаратуры велічны і чалавека ў жыцці трагічнага — немагчыма гаварыць без хвалявання.

Нарадзіўся ён 9 снежня 1891 года ў Мінску ў сям'і настаўніка. Бацька паэта — Адам Ягоравіч Багдановіч — паходзіў з паншчынных сялян. Толькі дзякуючы сваёй незвычайнай працавітасці і прыродным здольнасцям удалося яму паступіць у Нясвіжскую настаўніцкую семінарыю. Пасля яе заканчэння ён дзесяць год працуе ў пачатковай школе і ў той жа час займаецца збіраннем і вывучэннем беларускай вуснай народнай творчасці і старажытнасцей роднага краю. Маці паэта — Марыя Афанасьеўна Багдановіч была родам з служачых, здабыла адукацыю на вышэйшых настаўніцкіх курсах у Пецярбургзе і нейкі час таксама працавала настаўніцай.

І хоць бацька ў 1892 годзе перамяніў прафесію настаўніка на працу служачага ў зямельным банку, у сям'і Багдановічаў заўсёды панавала здаровая выхаваўчая атмасфера і не спыняліся клопаты пра належнае выхаванне і грунтоўную адукацыю дзяцей.

Свае маленства будучы паэт і яго абодва браты правялі ў Гродне. Тут напаткала іх вялікае гора. У 1896 годзе памерла маці. Багдановічы пакідаюць Гродна, выязджаюць у Ніжні Ноўгарад (цяпер г. Горкі), да апекі над малалетнімі дзяцьмі Багдановіч запрасіў да сябе сваю малодшую сястру Марыю. Тут, у Ніжнім Ноўгарадзе, Адам Ягоравіч Багдановіч завязвае блізкія прыяцельскія сувязі з вялікім рускім пісьменнікам Аляксеем Максімавічам Горкім. Багдановічы часта наведваюць Горкага, а ён нярэдка таксама гасцюе ў іх кватэры. Гэта яшчэ болей паглыбіла прыхільную да літаратурнай творчасці атмасферу ў сям'і Багдановічаў.

Пачатковая адукацыяй сыноў займаўся дома сам бацька. Развіваў у іх настойлівасць у авалоданні ведамі і любоў да беларускага народу і яго культуры.

У 1902 годзе Максім Багдановіч паступае ў Ніжагародскую мужчынскую гімназію і ўпершыню спрабуе пісаць вершы на беларускай мове. У той жа час многа чытае твораў класічнай рускай і сусветнай літаратуры, па багатай бібліятэцы і зборах бацькі вывучае беларускую вусную народную творчасць. Калі ж у 1906 годзе выходзяць у свет першыя беларускія легальныя газеты «Наша доля», а затым «Наша ніва», Багдановіч становіцца іх рэгулярным падпісчыкам і ўважлівым чытачом. Ён захапляецца творамі маладой беларускай літаратуры і сам піша.

У 1907 годзе на старонках «Нашай нівы» Максім Багдановіч публікуе свой першы твор — апавяданне «Музыка». У ім казачны вобраз народнага музыкі-змагара знайшоў новае мастацкае ўвасабленне. Пісьменнік кажа, што на

(Працяг на стар. 6)

Ёсць добрыя перспектывы

Праблема загаспадарвання ўгоддзяў дзяржаўнага зямельнага фонду ва ўсходняй, прыгранічнай часткі Беластоцкага павету з'яўляецца надзённай справай і сялян тутэйшых вёсак, і грамадскіх радаў у Зубках і Ялоўцы. А праблема не належыць да лёгкай, напрыклад, на тэрыторыі грамадскай рады Ялоўка звыш 700 га фондаўскіх зямель, мала што меней іх і ў грамадскай радзе Зубкі. Кожная з гэтых град шукае і знаходзіць адпаведныя да мясцовых умоваў вырашэнні гэтай праблемы. Ялоўка, напрыклад, 500 га раздала сялянам на індывідуальнае загаспадаранне, заключыўшы з імі адпаведныя ўмовы, каля 200 га ўзяўся апрацоўваць новы, што ўзнік у кастрычніку гэтага года, сельскагаспадарчы кааператыў у Кандратках. Сельскагаспадарчы гуртох у калоніі Мастаўляны загаспадарыў каля 40 га. Засталося яшчэ якіх 30 га, але старшыня грамадскай рады ў Ялоўцы Вінцэнт Павільч не сумняваецца, што і яны знойдуць свайго гаспадара.

У Свіслачанах зуброўскай грамадскай рады цяжэй было з перадачай фондаўскай зямлі на загаспадарванне сялянам. Няма тут і сельскагаспадарчага кааператыва, але ёсць вельмі актыўны і амбітны сельскагаспадарчы гурток. Мае ён надрэнны машынны парк вартасцю ў 1206 тысяч злотых: камбайн, 6 трактароў, 2 малацільныя агрэгаты, шэраг іншых неабходных сельскагаспадарчых машын, і сваю дзейнасць ён накіроўвае амаль выключна на працу на сялянскіх палях. Напрыклад, за пяць месяцаў ад 1 студзеня па 1 чэрвеня бягучага года машыны гуртка працавалі разам 1720 гадзін, даючы гуртку 108.617 злотых, з гэтага толькі 9.735 злотых з прац па-за сельскай гаспадаркай. Словам, дыспетчар гуртковых машын Аляксей Дзярманскі вельмі добра разумее асноўнае заданне гуртка — дапамагаць тэхнікай сельскай гаспадарцы.

У Свіслачанах у выніку камасацыі выдзелена звыш 180 га ворнай зямлі дзяржаўнага зямельнага фонду. Глебы гэтыя не надзвычайныя па сваёй урадлівасці, але члены сельскагаспадарчага гуртка рашылі, што не ляжаць жа ім аблогам у той час, калі наша дзяржава купляе збожжа за граніцай. Рашылі і прыступілі да канкрэтнай работы: засеялі 87 га жыта і аўса, 60 га горкага лубіну на насенне, 8 га грэчкі і пасадзілі 5 га бульбы. На 1 чэрвеня г.г. агульныя кошты гэтых прац склалі 297 тысяч злотых. Сума не малая, але плёны таксама парадавалі гуртковуцаў, нават у такі неўраджайны на яравыя, як бягучы год. Гурток ужо прадаў дзяржаве 898,4 цэнтнера жыта і аўса на суму 243 тысячы зл., 64 цэнтнеры лубіну на насенне (кармавы лубін яшчэ не прададзены) на суму каля 21 тысячы зл., 180 цэнтнераў бульбы на суму 29 тысяч зл. І засеяў гэтай восенню свайм насеннем каля 100 га жыта. Як лічыць бухгалтар гуртка Т. Сухоцкая, гурток стратаў са свае гаспадаркі на фондаў-

Працяг на стар. 4

Карысные ўражанне зрабіла і «Лявоніха»... (Да фотарэпартажа «На Варшаўскай...», стар. 3).

БГКТ хроніка

■ 20-га лістапада гурток БГКТ у Міклашах (Бельскі павет) арганізаваў справаздачны сход, у якім прыняў удзел сакратар ГП Янка Зенюк. Падчас дыскусіі шырока былі закрануты справы культурна-асветнага жыцця іх вёскі.

■ Нядаўна ў Агародніках (Бельскі павет) гурток БГКТ арганізаваў урачысты вечар, прысвечаны 54-ай гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. З дакладам выступала Зося Галёнка. Затым адбылася мастацкая частка і танцы. Між іншым, моладзь выступіла з п'есай «Толькі так».

■ 26-га лістапада паэт Алесь Барскі меў аўтарскія спатканні ў вёсках Махнатым і Ляўкове, а таксама ў спулдзельні інвалідаў «Постэмп» у Гайнаўцы.

■ Бельскі харавы калектыў БГКТ 26-га лістапада выступаў з канцэртамі ў Грыгароўцах і Градзялах.

■ 27-га лістапада ў Семяноўцы гурток БГКТ супольна з уладамі грамады арганізавалі ўрачысты вечар з нагоды Дня настаўніка. На ім гайнаўскае праўленне аддзела рэпрэзентаваў сакратар Віктар Бура.

■ У справаздачна - выбарным сходзе гуртка БГКТ у Пяньках (Беластоцкі павет) прыняло ўдзел 32 чалавек. З дакладам выступіў Янка Азябла. У дыскусіі найболей месца займалі справы аматарскага руху і мясцовага драмгуртка, які рыхтуе п'есу «Мікітаў лапаць». Затым прысутныя выбралі новае праўленне гуртка, у склад якога ўвайшлі: Янка Азябла — старшыня, Галена Амброжэй — сакратар і Люба Ярмоліч — скарбнік. Дэлегатамі на справаздачна - выбарную канферэнцыю аддзела выбраны Пётр Каспрук і Аляксандр Бельскі.

■ 27 і 28 лістапада эстрада ГП «Лявоніха» пад кіраўніцтвам Тэклі Вашчук дала канцэрты ў Нарве, Сяміхочах і Віліпаве.

■ Ужо ўсе аддзелы БГКТ атрымалі новыя членскія легітымацыі. Абмен легітымацый у гуртках неабходна правесці да 1-га сакавіка.

■ На Гайнаўшчыне паспяхова праходзіць справаздачна-выбарная кампанія ў гуртках. Нядаўна адбыліся справаздачна-выбарныя сходы ў Махнатым, Старым Корніне, Старым Беразове, Ласінцы і Камені. Члены БГКТ у гэтых вёсках аплацілі складчыны. (мх)

◇ Падзеі ◇ Здарэнні ◇ Факты ◇ Каментарыі ◇ Весткі

 СВЕТ БССР ПОЛЬШЧА ВАЯВОДСТВА

ПРА З'ЕЗД НАШАЙ ПАРТЫІ

За мяжой, а асабліва ў сацыялістычных краінах адчуваецца вялікае зацікаўленне VI з'ездам Польскай аб'яднанай рабочай партыі.

«Народная Польшча напярэдадні з'езду ПАРП» — такія лозунгі змешчаны на гасцініцы «Нацыянал» у цэнтры Масквы, там дзе зыходзяцца вуліцы Горкага і Маркса пры Манежнай плошчы. У вялікай габлёце змешчаны з'ездаўскія плакаты, фатаграфіі, прадстаўляючыя вялікія прамысловыя прадпрыемствы, а таксама здымкі нашых краявідаў.

Аб падрыхтоўцы да VI-га з'езду ПАРП інфармавала штодзённа маскоўская прэса, радыё і тэлевізія. Апрача артыкулаў членаў кіраўніцтва ПАРП, прэса друкавала матэрыялы з Польшчы сваіх пастаянных карэспандэнтаў.

Варшаўскі карэспандэнт Балгарскага тэлеграфнага агенцтва В. Радэў у артыкуле «Аптымізм і вера ў будучыню» падкрэслівае, што ў найшырэйшых кругах грамадства з'езд партыі ацэньваецца як здарэнне аб гістарычным значэнні для Польшчы, для палітыкі ПАРП.

У прэсе ГДР звяртае ўвагу рэпартаж у «Нойес дойчлянд», дзе гаворыцца аб пісьмах, у якіх I сакратар ЦК ПАРП Эдвард Герэк адклікаўся да ведаў і вопыту найактыўнейшых грамадзян. Звяртаючы ўвагу на гэтую ініцыятыву, аўтар рэпартажу падкрэслівае, што гэта адзін з метадаў, пры дапамозе якіх ПАРП пабудзіла грамадства да вялікай, творчай дыскусіі над праграмай далейшага сацыялістычнага развіцця Польшчы.

У «Рудым праве» амаль кожны дзень змяшчаюцца матэрыялы аб з'ездаўскай праблематыцы. Звяртае ўвагу артыкул варшаўскага карэспандэнта К. Гульмана п.з. «Напрамкі і мэты польскай эканомікі». Аб польскіх справах пішуць таксама спецыялістычныя газеты Чэхаславакіі.

«Прапановы ЦК ПАРП на VI з'езд з'яўляюцца адлюстраваннем мэт, да якіх імкнецца цяперашняе кіраўніцтва партыі і яе кіраўнік, I сакратар Эдвард Герэк, — піша англійская газета «Гардзіян». — Прапановы датычаць цэлага шэрагу новых спраў, у якіх зацікаўлены партыйныя і беспартыйныя, веруючыя і няверуючыя ў рамках Фронту адзінства народу. Але істота новай праграмы змяшчаецца ў той частцы прапаноў, у якой гаворыцца аб праблемах гаспадарчага развіцця краіны».

«На рынку ёсць на многа больш мяса і іншых спажывецкіх тавараў, значна павялічылася сіла пакупной здольнасці, выдайнасць працы ўзрасла на 7 працэнтаў, — заўважае карэспандэнт амерыканскага дзённіка «Вашынгтон пост». — Прыняты адпаведныя меры для як найвялікшай рацыяналізацыі эканамічных заданняў, а гаспадарчая і праўная сітуацыя гаспадароў значна палепшылася. У галіне замежнай палітыкі Польшча ўзняла цяжкае пытанне паправы сваіх суадносін са Злучанымі Штатамі і Ватыканам, а таксама некатрымі іншымі краінамі на Захадзе. Аднак асновай польскай замежнай палітыкі застаецца, зразумела, сціслае супрацоўніцтва з СССР». А. К.

VI з'езд ПАРП

У часе, калі аддаем у друк гэты нумар «Нівы», у Варшаве распачаў сваю працу VI з'езд ПАРП.

Напярэдадні з'езду была апублікавана справаздача аб дзейнасці партыі за міжз'ездаўскі перыяд. У ёй сцвярджаецца, што за гады 1966—1970, у параўнанні з 1961—1965 гадамі, нацыянальны даход нашай краіны ўзрос на 34 працэнты, валавая прадукцыя павялічылася на 49 прац., было пабудавана многа новых або мадэрнізавана ранейшых прамысловых прадпрыемстваў, былі разбудаваны базы паліў і энергіі — прадукцыя электраэнергіі павялічылася амаль на 50 прац., паліў — на 36,7 прац. Належным чынам развіваўся выраб жалеза і асабліва дынамічна — нежалезных металаў. Увайшлі ў строй новыя вугальныя шахты, руднікі, гуты, заводы штучных угнаенняў, цэментныя заводы, заводы вырабу абутку і іншыя. Узрасла даўжыня электрыфікаваных чыгунак, колькасць акіянскіх суднаў, рушылі выпуск многіх новых вырабаў. Павялічыўся на 59 прац. наш экспарт, для прыкладу, наш край прадаў за мяжу ў 1970 годзе на 8 мільёнаў тон вугалю больш, чым у 1965 г., а па вывазу серкі мы займаем другое месца ў свеце. Развівалася, хаця і ў меншым тэмпе, наша сельская гаспадарка. Былі таксама дасягненні ў асвеце і культуры.

Аднак, як сцвярджаецца ў справаздачы, у першыя гады пасля V з'езду вынікі кіруючай і мабілізуючай ролі нашай партыі былі ў многім аслаблены памылкамі ў грамадска-гаспадарчай палітыцы і ў метадах кіравання справамі партыі і дзяржавы. Наша гаспадарка адчула недахопы ў абнаўленні асартыментаў выпускаемых машын і абсталявання, вырабаў трывалага ўжытку, трактароў і сельскагаспадарчых машын. Замалая была вытворчасць тавараў агульнага ўжытку, асабліва ж недахоп адчуваўся ў мясе, марскіх рыбах, тлушчы. Нашая вытворчасць паглынала велізарные колькасці матэрыялаў, для прыкладу, расход паліва на адзінку нацыянальнага даходу ў нашым краі быў на 50—100 прац. большы, чым у высокаразвітых краінах. У сельскай гаспадарцы затармазілася развіццё жывёлагадоўлі, і не толькі з-за апошніх неўраджайных год, але і з прычыны неадпаведнай палітыкі ў цэнах і дапамозе ў пашы. Занядбана была справа адпаведнай да патрэб арганізацыі скупкі ад сялян жывёлы і іншых прадуктаў, выступала няпоўнае, а нават неадпаведнае, выкарыстанне машын у сельгуртках.

У хуткім тэмпе наступала павелічэнне гарадскога насельніцтва (цяпер у гарадах жыве звыш 52 прац. насельніцтва нашай краіны), але жыллёвае будаўніцтва не паспявала з забеспячэннем людзей кватэрамі. Наша вышэйшае і сярэдняе школьніцтва падрыхтавала вялікую армію высокакваліфікаваных кадраў, але ў той жа час неадпаведнае планаванне колькасці патрэбных спецыялістаў для краіны давяло да цяжкасцей забяспечыць іх працай у вывучанай прафесіі. Гэта выступіла сярод абсальвентаў сярэдніх эканамічных і іншых школ. Найбольшыя занядбанні выступілі ва ўмовах жыцця і працы людзей. Узрост рэальных даходаў працоўных быў мінімальны. Гэты стан пагоршыла падвышка асноўных спажывецкіх прадуктаў у канцы 1970 г.

Папярэдняе кіраўніцтва ЦК адарвалася ад партыі і народу, абмежавалася да кабінетавага разгляду спраў, часта не тых, якія давалі востра аб сабе знаць у штодзённым жыцці грамадства. Нарастанне цяжкасцей і памылак давяло ў канцы 1970 года да вострага грамадскага канфлікту. Драматычнае і небяспечнае развіццё яго было спынена рашэннямі VII-га і VIII-га пленумаў ЦК ПАРП, якія ўвялі неабходныя змены ў Палітычным Бюро і Сакратарыяце ЦК і папраўкі ў палітыцы партыі і дзяржавы.

Адноўлены Цэнтральны Камітэт ПАРП адразу звярнуўся да ўсіх працоўных краіны, правёў шырокую кансультацыю з рабочымі. Удумліва і разважліва пачала наша партыя ліквідаваць памылкі і недахопы. Палітычнае Бюро ЦК ПАРП у цэнтры сваёй увагі паставіла справы штодзённых патрэб працоўных краю. Наша партыя атрымала поўны давер ад народу. Змены ў краіне на лепшае наступалі хутка. Было адклікана неразважлівае павышэнне цэн на спажывецкія прадукты, наступіла стабілізацыя іх цэн, павышаны заробкі найніжэй платным працаўнікам, павышаны цэны на ўбойную жывёлу і малако. Выгашана ад 1.I.72 г. знесці абавязковыя пастаўкі і ўвесці змены ў падатках ад сялян. Адразу пачалася разбудова і мадэрнізацыя скупачных пунктаў і транспарту сельскагаспадарчай прадукцыі. Малыя гарады і мястэчкі атрымалі спецыяльны фонд на гаспадарчую актывізацыю.

Улады павысілі патрабавальнасць ад сваіх працаўнікоў у выкананні службовых абавязкаў, узрасла грамадская дысцыпліна, органы публічнага парадку актыўна заняліся ліквідацыяй хуліганства.

Наша партыя запачаткавала шэраг мерапрыемстваў асабліва важных для ўсіх нас. Побач з урэгуляваннем рэнтаў і пенсій у 1968 г., неўзабаве ўвойдзе ў жыццё бясплатная лекарская апека над сялянамі. Нябачанымі тэмпамі стала развівацца жыллёвае будаўніцтва, павялічыліся пастаўкі будаўляных матэрыялаў для сялян. Спажывецкая і лёгкая прамысловасць атрымала прыярытэт у развіцці. Стала ўзрастаць жывёлагадоўля, а ўраджай збожжа ў гэтым годзе выпаў рэкордны.

Да VI з'езду ПАРП прыйшла ўмацаванай унутрана, ачышчанай ад выпадковых у ёй элементаў. У еднасці з міжнародным рабочым рухам, у непарушнай дружбе з Камуністычнай партыяй Савецкага Саюза наша партыя бачыць паспяховае і мірнае развіццё нашага краю ў будучыні. (МГ)

У ГОНАР З'ЕЗДУ

Працоўны люд Беласточчыны сустрэў VI з'езд партыі сваімі багатымі працоўнымі дасягненнямі. Апошнія месяцы на ўсіх прадпрыемствах ішлі пад лозунгам «У гонар з'езду». Рабочыя прынялі на сябе шэраг абавязацельстваў дадатковай працы, каб прыспешыць выкананне гадавога плана, даць больш тавараў на рынак, а таксама папрацаваць грамадскім чынам на карысць свайго прадпрыемства.

Апошнія дні перад з'ездам зазначыліся падсумаваннем зробленага. Абавязацельствы прымаліся на значна даўжэйшы перыяд, але зроблена ўжо вельмі многа.

У з'ездаўскім чыне ўдзельнічаюць калектывы 556 фабрык, прадпрыемстваў і ўстаноў, а агульная вартасць прынятых абавязацельстваў склала 417.740 тыс. злотых.

Да з'езду гэтыя абавязацельствы выкананы ўжо на 250 мільёнаў зл.

Тэкстыльны камбінат «Фасты» поўнасцю выканаў свае абавязацельствы і даў дадатковую прадукцыю на 3 млн. зл. Металёўцы ваяводства выканалі свае абавязацельствы на 85%, даючы звыш плана 400 тон стальных канструкцый, 3 тыс. тэлевізійных трансфарматараў, 700 халадзільнікаў і інш. Рабочыя драўнінай прамысловасці, асабліва фабрыкі мэблі, дзякуючы працы ў гонар з'езду, ужо 3 снежня выканалі гадавы план і пачалі дадатковую прадукцыю. Дадатковыя тоны мясных вырабаў, замарожаных фруктаў і птушкі на рынак далі большыя прамысловыя прадпрыемствы харчовай прамысловасці. Вельмі добрымі вынікамі вітаюць з'езд партыі меліяратары. Ужо некалькі тыдняў назад выканалі гадавы план бельскія меліяратары, а на некалькі дзён пазней і іншыя прадпрыемствы.

Дзяржаўныя сельскія гаспадаркі абавязаліся даць дадатковыя тоны мяса. Нават індывідуальныя гаспадары, адчуўшы больш спрыяльныя ўмовы створаныя для развіцця індывідуальнай сельскай гаспадаркі, абавязаліся выкарміць дадаткова тысячы свіней і быдла на ўбой.

Адным словам, усе працоўныя людзі Беласточчыны яшчэ раз пацвердзілі, што не шкадуюць сваіх сіл для падтрымкі палітыкі нашай партыі, для ўсяго народу, для павышэння ўсеагульнага жыццёвага ўзроўню ў нашай краіне.

РАПАРТУЕ МОЛАДЗЬ

4 снежня прадстаўнікі маладзёжных арганізацый прыйшлі ў ваяводскі камітэт партыі, каб скласці рапарт аб выкананні моладдзю нашага ваяводства абавязацельстваў, прынятых у гонар з'езду.

На сустрэчы прысутнічалі I сакратар ВК А. Лашэвіч, сакратары ВК Ул. Юшкевіч, Ст. Кудла, А. Младзяноўскі і С. Рубчэўскі.

Ад імя членаў ЗМС рапартаваў рабочы з КЗКС у Старасельцах А. Адамоўскі, ад імя членаў ЗМВ — рабочы ПОМ-у з Беласточка Г. Грыка. Затым склаў рапарт камендант харугві ЗГП З. Камёноўскі. Ён уручыў I сакратару кнігу рапартаў.

I сакратар ВК А. Лашэвіч сардэчна падзякаваў моладзі за ахвярнасць, энтузіязм і вялікую ўкладзеную працу. (яч)

Niedziela 12.XII.

8.00 Program dnia. 8.05 TV Kurs Rolniczy: „Użytkowanie dojarek”. 8.40 „Przypominamy, radzimy”. 9.00 TV Klub Śmiałych. 10.55 „Piórkiem i węglem”. 11.20 PKF. 11.30 „Polskie Radio i Telewizja — ludziom Czynu Zjazdowego”. 13.00 Dziennik. 13.15 Dla dzieci: Krakowski Teatr Baśni — H. Januszewska „Nawojka”. 14.15 „Przemiany”. 14.45 TV Spotkania Teatralne: P. Gojawiczyńska — „Dziewczęta z Nowolipek” cz. IV. „Amelka”. 16.00 Sprawozdanie z Pucharu Interwizji w gimnastyce akrobatycznej (Budapeszt). 17.20 „Znaki zapytania” — „Twardowski — prawda i legenda”. 18.35 Premiera miesiąca: „Pierwszy szósty” — film TVP. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Labirynt miłości” — film fab. radz. 21.30 Magazyn Sportowy.

Poniedziałek 13.XII.

15.20 i 22.40 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Fizyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla dzieci: „Zwierzyniec”. 17.25 „Echo stadionu”. 18.00 Magazyn Książki — „Ex libris”. 18.25 „To trud zrodził urodę” — film. 18.45 „Eureka”. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: A. France — „Gospoda pod królową Gęsią Nóżką” cz. I. 21.05 Kino Filmów Animowanych. 21.35 „Chwila ciszy” — felieton literacki J. Broszkiewicza. 21.50 Program muzyczny. 22.20 Dziennik.

Wtorek 14.XII.

9.00 Dla szkół: (kl. I lic.) Język polski — W. Szekspir — „Makbet”. 9.55 Dla szkół: (kl. V—VI) Język polski — „O miejsce wśród ludzi” (Przyjaźń). 10.55 Dla szkół: (kl. II lic.) Język polski — St. Wyspiański „Noc listopadowa”. 11.30 „Cienie” — film fab. USA. 12.45 i 13.55 Przysposobienie Rolnicze: „Trawienie wchłanianie pokarmów”. 15.20 i 22.50 Politechnika TV I roku. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Zima nad morzem”. 17.10 „Oferty”. 17.30 Ekran Młodych. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Cienie” — film fab. USA. 21.20 „Kontakty”. 21,50 „Bez przerywników” — program rozr. wł. 22.30 Dziennik.

Środa 15.XII.

10.00 „Troje z dziewiątego piętra” — film TV czechosł. cz. I. 11.55 Dla szkół: (kl. VIII) Fizyka — „Wędrówki jonów w cieczach”. 12.45 Dla szkół: (kl. VIII) Chemia — „Ważne fermentacje”. 13.40 „Wybieramy zawód”. 15.20 i 22.55 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla młodych widzów: „Galeria na medal”, „Zrób to sam”, „Słowa i słówka”. 17.30 Wszechnica TV: „Polski parker” („Sztuka liczenia”). 18.00 „Sylwetki X Muzy” — Marek Perepeczko. 18.25 TV Kurier Warszawski. 18.45 „11 miesięcy w przemyśle lekkim”. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 „Troje z dziewiątego piętra” — film TV czechosł. cz. I. 20.45 „Światowid”. 21.15 PKF. 21.25 „Jan Kiepura” („Spotkanie z cieniem”). 22.30 Dziennik. Wiadomości sportowe.

Czwartek 16.XII.

8.15 Matematyka w szkole: „Matematyka w klasach matematyczno-fizycznych”. 10.55 Dla szkół: (kl. VII) Język polski — „Adam Mickiewicz”. 12.45 Dla szkół: (kl. I—IV lic.) Język polski — „Poezja polityczna”. 13.50 i 14.35 Mechanizacja Rolnictwa: „Orką ciągnikowa” cz. I i II. 15.20 i 23.00 Politechnika I roku. Geometria wykreślna. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Ekran z bratkiem”. 17.40 Magazyn ITP. 17.55 „Poligon”. 18.30 TV Kurier Lubelski. 18.45 „Elkana i inne” („Przed startem”). 19.15 „Przypominamy, radzimy”. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Brylantowy księżyc” — film fab. wł. 21.25 „Alfabet rozrywki” — „Od L do Ł” — program XI. 22.10 „Dziś i jutro Śląska” — program ekonom. 22.35 Dziennik.

Piątek 17.XII.

8.00 TV Kurs Rolniczy: (dla służby rolnej) „Organizacja tuczu”. 8.35 „Brylantowy księżyc” — film fab. wł. 9.55 Dla szkół: (kl. VIII) Zajęcia techniczne — „Łączność przewodowa i radiowa”. 10.55 Dla szkół: (kl. VII) Fizyka — „Grawitacja i loty kosmiczne”. 11.55 Dla szkół: (kl. VII—VIII) Wychowanie plastyczne — „Grafika”. 12.45 Dla szkół: (kl. VIII) Chemia — „Ważne fermentacje”. 15.20 i 23.00 Politechnika TV I roku. Matematyka. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla dzieci: „Porą na Telesfora”. 17.35 „Nie tylko dla pań”. 17.55 „Za kierownicą” 18.25 TV Kurier Mazowiecki. 18.40 „Gramy o telewizor”. 19.05 „Rozmowy o książkach”. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.05 „Za ścianą” — film TVP. 21.00 „Kraj”. 21.40 Teatr TV: W. Żelazna — „Pewnego razu...” na motywach opowiadania N. Anara „Ja, ty, on i telefon”. 22.40 Dziennik.

Sobota 18.XII.

7.45 „Ucieczka” — film fab. czechosł. 9.00 Dla szół: (kl. V) Geografia — „Krajobrazy Europy” 9.55 Dla szkół: (kl. VI) Geografia — „Tatry i Podhale” 10.55 Dla szkół: (kl. VIII) Nauka o człowieku — „Układ oddechowy” 11.55 Dla szkół: (kl. VII) Język polski — „Adam Mickiewicz” 12.45 Dla szkół: (kl. IV lic.) Biologia — „Genetyka a praktyka” 15.30 Program dnia 15.55 Program I proponuje 16.15 Redakcja Szkolna zapowiada 16.30 Dziennik 16.40 Teatr Młodego Widza: A. Minkowski — „Anihilator zła” 17.30 Wydawnictwa proponują 17.50 „Spotkania z przyrodą” 18.15 Filmowy program rozrywkowy 18.35 „Pegaz” 19.20 Dobranoc 19.30 Monitor 20.20 „Non Stop” — magazyn rozr. 21.40 Dziennik Wiadomości sportowe 22.05 „Nurkowe futro” — film fab. USA 23.30 Sprawozdanie z międzypaństwowego meczu hokejowego na lodzie Polska — Rumunia (III tercja)

Piątek, 10 grudnia

8.05 Nowiny. 8.40 Film fab. 10.15 Koncert. 10.45 Nowiny. 14.45 Program dnia. 14.50 Nowiny. 15.00 Bajka dla dzieci. 16.15 Panorama nowin. 16.30 Akademia i koncert poświęcony 150-leciu M. Niekrasowa. Transmisja z Teatru Wielkiego. 19.30 Panorama filmowa. 21.15 Nowiny.

Sobota, 11 grudnia

7.00 Program dnia. 7.30 Nowiny. 7.40 „Śląsk”. 8.00 Przegląd międzynarodowy. 8.15 Filmy animowane dla dzieci. 9.45 Szkatułka muzyczna. 11.05 Film fab. 12.20 Panorama międzynarodowa. 12.50 Śpiewa B. Rudenko. 13.35 Nowiny. 14.30 W świecie zwierząt. 16.00 Międzynarodowe zawody gimnastyczne o puchar interwizji. 17.20 Wieczór operetki. 18.35 Czas. 19.00 KWN — 72. 21.00 Nowiny.

Niedziela, 12 grudnia

7.00 Program dnia. 7.15 Nowiny. 8.00 Kiosk muzyczny. 9.30 Wszechzwiązkowy festiwal twórczości ludowej. Białoruś. 11.00 Dla żołnierzy. 11.35 Film fab. 12.45 Uniwersytet ludowy. 14.30 Klub filmowy. 15.30 Japonia. 16.00 Międzynarodowe zawody gimnastyczne o puchar interwizji. 17.20 Spektakl TV. 18.35 Czas. 19.50 Film fab. 21.25 Białe i czarne.

Адкрыццё выстаўкі адбылося з усімі цырымоніямі...

НА ВАРШАЎСКАЙ...

Шматлюдна было вечарам 20 лістапада г.г. у будынку ГП БГКТ: пасля доўгага перапынку, выкліканага рамонтам, узнаўляў сваю клубную дзейнасць гарадскі аддзел. Для такой працы ў яго цяпер дасканалыя ўмовы. Адрамантаваная канцэртная зала з новым паркетам і прыгожымі крэсламі стварае ўтульны настрой. Побач новая выставачная зала: хоць невялікая памерамі, але дае шырокія магчымасці для дэманстрацыі розных выставак. Клубная зала таксама прыцягвае свежасцю не толькі сцен і паркетаў, але і абсталявання. Між іншым, унушальна выглядаюць зашклёныя бібліятэчныя паліцы. Цяпер па кніжку не трэба будзе бегаць на гару (як было раней), і будзе яна на вачах ва ўсіх.

І добра адчувалі тут сябе ўсе, хто ў гэты вечар прыйшоў на Варшаўскую. А было народу многа: усе месцы канцэртнай залы былі заняты. Беластаччане горача апладзіравалі бельскаму хору, які прыехаў на гасціннае выступленне. Выразна ён падцягнуўся, слухаеш яго з прыемнасцю. Радуюць «старыкі», што спяваюць у хоры ад яго заснавання. Гэта сапраўдныя сябры песні. Маладое папаўненне таксама добрае.

Карыснае ўражанне зрабіла і «Лявоніха», якая па шматлікіх рэарганізацыях не разгубілася ў пошуках. Імкнецца яна стварыць свой уласны стыль. І гэта дарога правільная. Спрачацца тут можна толькі пра яе праграмны бок. Але сардэчныя адносіны публікі, якія спадарожнічалі амаль кожнаму нумару праграмы «Лявоніхі», настройваюць аптымістычна.

Выставачная зала пачала сваю гісторыю з адкрыцця выстаўкі «Беларуская народная вышыўка», якое адбылося з усімі стасаванымі ў такіх выпадках цырымоніямі. Вышыўка багатая і арыгінальная: выклікала шырокае зацікаўленне.

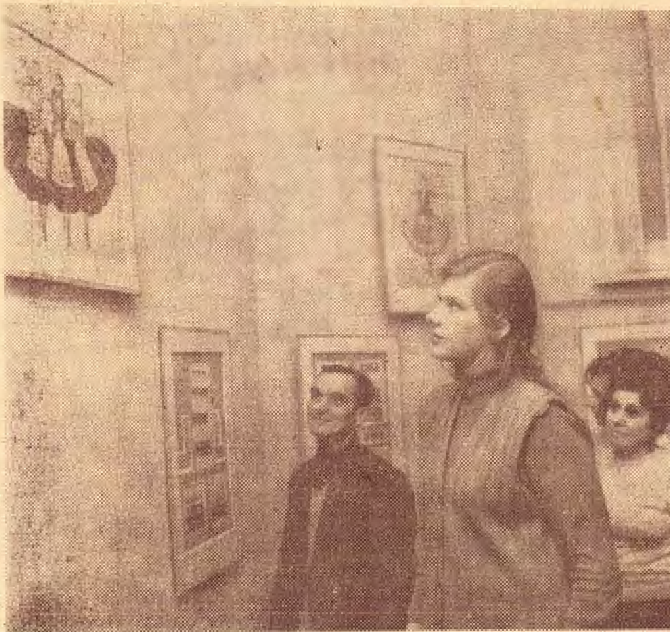
Да новых сустрэч! Лістападаўскі вечар на Варшаўскай паказаў, што могуць быць яны цікавымі.

Рыгляс

Да новых сустрэч!.. (сакратар гарадскога аддзела Зося Стаськевіч (на здымку) аб'явіла, што будуць яны адбывацца пад загалоўкам «Вечарынка ў нашым клубе»).

Фота Цаф — Сянько

Беларуская народная вышыўка выклікала шырокае зацікаўленне...

Бельскі хор выразна падцягнуўся...

Усе месцы канцэртнай залы былі заняты...

ПАСЛЯ ЎРОКАЎ

З ЖЫЦЦЯ ШКОЛЫ

Школа ў сяле — гэта адзінае месца, дзе школьнікі могуць культурна правесці свой вольны час і заняцца карыснымі для іх справамі. З належным зразуменнем аднесліся да ролі арганізатараў пазакласных заняткаў настаўнікі пачатковай школы ў Рагачах Сямяціцкага павету. Тут вучні маюць магчымасць

У МУЗЫЧНЫМ КАЛЕКТЫВЕ

навучыцца іграць на мандалінах. Вядзе калектыў настаўнік Сцяпан Тыкаловіч. Пад яго кіраўніцтвам займаецца 20 вучняў. Школа паклапацілася пра інструменты. Набыла 10 іх за свае грошы, 4 пазычыла ў суседняй школе ў Валках, некалькі інструментаў перадаў школе ў карыстанне сямяціцкі аддзел БГКТ. Калектыў працуе ўжо 4 гады. Задаволены з яго заняткаў і школьнікі, і бацькі. У мінулым, напрыклад, годзе ён іграў на ўсіх школьных урачыстасцях. У гэтым годзе мандалісты іграюць ужо ў суправаджэнні акардэона. Свае вакальныя здольнасці рагачоўскія школьнікі выяўляюць

У ШКОЛЬНЫМ ХОРЫ

Спявае ў ім 23 асобы пад кіраўніцтвам настаўніцы Малгажаты Манцюк. Хор працуе ўжо 7 год. Прымаў ён удзел у павятовым конкурсе школьных хораў і заняў у ім добрае месца. Ніводная ўрачыстасць не адбываецца ў школе без удзелу хору. У яго праграме ёсць заўсёды некалькі беларускіх песень. Хор спрабуе таксама выступаць з фальклорнымі творамі са свае мясцовасці. Гэтыя спробы сустрэліся ахвотна прыхільна бацькамі, і харысты вырашылі свае спробы пашыраць. Прыхільнікі мастацкай літаратуры займаюцца

Ў ГУРТКУ ЛЮБІЦЕЛЯЎ КНІГІ,

які вядзе настаўніца Данута Тыкаловіч. У гуртку працуе 25 асоб. Яны пазнаюць таямніцы працы ў бібліятэцы, а яна тут немалая — каля 3 500 тамоў. Дапамагаюць школьнаму бібліятэкару апрацоўваць і кансерваваць кнігі, устаўляць іх адпаведна на паліцах, рабіць выстаўкі навінак і, зразумела, пазычаць кнігі чытачам. Гурток арганізуе вечарыны бліжэйшага азнаямлення з аўтарамі кніг, а ў гэтым годзе мае ў плане цікавае мерапрыемства — «Сустрэчу з цікавымі кнігамі», якая будзе звязана і з чытальніцкім конкурсам, і з літаратурнай віктарынай. Тыя ж, хто цікавіцца таямніцамі прыроды, наведваюць заняткі

Ў БІЯЛАГІЧНЫМ ГУРТКУ

і там пад кіраўніцтвам настаўніцы Галіны Разенкранц восенню і вясной вырошчваюць у школьным агародзе гародніну і кветкі, а ў зімовы час вучацца карыстацца мікраскопам, чытаюць прыродазнаўчыя кнігі, гадуюць у школьным жывым кутку расліны і жывёл, рыхтуюць прэпараты і дапаможнікі на заняткі па біялогіі.

Апрача гэтых гурткоў, у рагачоўскай школе дзейнічаюць СКС, ЗГП, ПЦК і іншыя арганізацыі. (мг)

ШЛЯХІ СПАЛУЧЭННЯЎ

Чым як чым, але добрымі шасейнымі дарогамі Беласточчына можа пахваліцца. Куды б не выехаў па шашы, дык яна гладкая, як стол. Значна горш выглядае справа з колькасцю цвёрдых дарог. Яшчэ іх малавата. На 100 квадратных кіламетраў цвёрдых дарог налічваецца ў Беластоцкім ваяводстве 26 км, а гэта значыць, што паказальнік гэты на 12 км ніжэйшы ад сярэдняга ў нашай краіне.

Гэтак сама прадстаўляецца справа і з чыгуначнымі лініямі. На Беласточчыне на 100 км² маем 4,4 чыгуначных дарог, у той час як сярэдні паказальнік у краіне складае 7,5 км чыгункі на 100 км². (мх)

«НІВЫ» НАЙБОЛЬШ

Паштовая ўстанова ў Дубічах Царкоўных, Гайнаўскага павету, сярод усіх падпісак (767) мае найбольш падпісак на беларускі тыднёвік «Ніву» (153). Наступныя месцы па чарзе займаюць: «Аграхімія» — 117, «Газета Беластоцкая» — 52, «Хлопска Дрога» — 42 і «Зялёны Штандар» — 21. (яц)

1

БІБЛІЯТЭЧКА "НІВЫ"

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ

НАД ВОЗЕРАМ

Сонца ціха скацілася з горкі;
Месяц белы заплаканы свеціць,
Аглядае бахматыя зоркі,
Цягне з возера срэбныя сеці.

У іх русалкі заблуталі косы, —
Рвуць і блутаюць срэбныя ніці;
Ноч плыве над зямлёй, сее росы,
Ноч шапоча русалкам: «Засніце».
(1909)

СТРАЦІМ-ЛЕБЕДЗЬ

Не анёл у трубу ўструбіў —
З хмары бог старому Ною гаварыў:
«Поўна з краем чаша гневу майго
На людскія грахі ды бясчыннасці.
Вось надойдзе часіна суровая,

2

Лінуць з неба залівы бязмерныя
І абмыюць ад бруду смуроднага
Ўсю зямлю яны, белы-вольны свет».

Пачынаў тут Ной будаваць каўчэг
З таго дзерава ліванскага.
Ўшыркі гэтаму каўчэгу — сто лакцёў,
А ўдаўжкі — болей тысячы.
Ды узяў туды Ной і птах і звяроў,
Каб не звёўся іх род з зямлі.
Ды не плыў к яму з мора сіняга
Страцім-лебедзь — горды, моцны птах.
Яго звычаі — арліныя,
Яго ўцехі — сакаліныя;
Пер'і-пер'ечкі бялеюцца
Ды на золаку агнявеюцца.
У яго ў крыле — трыста тры пяры:
Узмахне крылом — быццам бор шуміць,
Узмахне другім — як мяцель гудзіць.
Як учнуць дажджы, — пацякла вада,
Разлілася горш ад павадкі.
Затапіла ўсе лугі-лагі,
Ўсе лугі-лагі, ўсе лясы-бары;
Уздымаецца вышэй ад гор.
Птахі ў небе стаяй лётаюць,
Енчаць жаласна, ад нуды крычаць,
Выглядаюць стуль прытулачку.

3

А па ўсёй зямлі толькі хвалі б'юць,
Толькі хвалі б'юць белай пенаю.
Ды па іх дужы, смелы плавае
Страцім-лебедзь — горды, моцны птах.
Узмахне крылом — быццам бор шуміць,
Узмахне другім — як мяцель гудзіць.
І населі тут на лебедзя
Птахі дробныя ўсёй стаяю.
Лебедзь з сілы выбіваецца,
Птушкі ажна усцяшаюцца.
Дзень ён плавае, другі-трэці дзень,
На чацвёрты стаў прасіць-маліць:
«Вы ўзляціце хоць на час які,
Выбіваюся з астатніх сіл.
Дайце вы грудзям, гэй, вальней ўздыхнуць!
Дайце вы крылам, гэй, шырэй узмахнуць!»

Не паслухалі птахі лебедзя.
Пацямнела у яго ў вачах,
Крыллі ўрэшце падламаліся,
Галава ў ваду апусцілася.
І пайшоў на дно мора сіняга
Страцім-лебедзь — моцны, горды птах.

Ад усіх цяпер патомкі ёсць,
Ды няма адных — Страцімавых.

(1916)

Пачатак на стар. 1

Ёсць добрыя перспектывы

скай зямлі мецъ не будзе, нават спадзяецца некалькі дзесяткаў тысяч чыстага даходу з яе. Гэтыя вынікі акрылілі гуртkоўцаў і асабліва Аляксея Дзярманскага — маладога энергічнага механіка, які пакінуў працу ў беластоцкім ПКС-е і вярнуўся ў роднае сяло апрацоўваць машынамі зямлю.

Парадавалі яны і кіраўніка гаспадаркі Аляксея Яроцкага — выхаванка сельскагаспадарчага тэхнікума ў Дайлідах. Нават бульба ў гуртку, пасаджаная без гною, а толькі на штучных угнаеннях, у многіх месцах была лепшая, чым на суседніх сялянскіх палетках. Паявіліся планы заснаваць у гуртку ферму авечак. Надта ж надаюцца да гэтага некаторыя месцы фондаўскай зямлі. Неабходна зараз жа, не адкладаючы, будаваць гаражы і майстэрню для машыннага парка гуртка. Бо дагэтуль машыны стаяць пад голым небам, а з кожным, нават дробным, рамонтам трэба гнацца пару дзесяткаў кіламетраў у ПОМ у Міхалова. Неабходна... Так, неабходных спраў у свіслачанскім гуртку многа. Павятовы саюз сельскагаспадарчых гурткоў у Беластоку павінен дапамагчы свіслачанам, павінен падтрымаць іх гаспадарскую ініцыятыву і канкрэтнымі капіталаўкладаннямі забяспечыць іх добры пачын. А перспектывы належнай гаспадаркі і добрых ураджаяў там ёсць, бо працуюць у гуртку ахвярныя і гаспадарныя людзі.

М. Снарскі

«АННА КАРЭНІНА» НА ВЁСЦЫ

Вялікай папулярнасцю карыстаюцца на Гайнаўшчыне савецкія кінафільмы «Анна Карэніна» і «Мы з Кранштаду». Дэманстрацыю савецкіх кінафільмаў на вёсках арганізуе гайнаўскі аддзел БГКТ. Дагэтуль савецкія кінафільмы глядзелі жыхары Ляшукоў, Семяноўкі, Лукі, Альхоўкі і іншых. Усюды глядзець савецкія кінафільмы прыходзіць многа людзей. (яц)

СВЕЦЯЦЬ ВЕЧАРАМ І ДНЁМ

У Гарадку вулічнае асвятленне выкарыстоўваецца не толькі вечарам і ноччу. Электралямпачкі часамі свецяць нават днём. Здарэнне такое мела месца 8 кастрычніка г.г. Дзіўным тады здаецца, чаму ГРН у Гарадку выказвае яўнае супраціўленне да агульнадзяржаўных заклікаў адносна ашчаднасці электраэнергіі. А можа гэтыя заклікі ГРН у Гарадку не абавязваюць? (яц)

ФРОНТАМ ДА ВЁСКІ

ЯК СЦВЯРДЖАЕЦЦА НАБЫЦЦЁ ЎЛАСНАСЦІ

Аддзел сельскай гаспадаркі і лясніцтва прэзідыума павятовай рады нарадовай сцвярджае набыццё ўласнасці праз самастойнага ўладальніка, а таксама пастанаўляе аб перадачы на ўласнасць нерухомай маёмасці ўладальніку. які дагэтуль зямлю арандаваў або іншым спосабам за згодай яе ўласніка карыстаўся ёю.

У сваёй пастанове, званай «дэцызія». прэзідыум устанаўляе абшар нерухомай маёмасці, высокасць і ўмовы сплат, або звальняе ад абавязку сплаты. Сплаты могуць быць разложаны на раты, пры гэтым тэрмін сплат не можа быць даўжэйшы чым 10 год.

У выпадку асабліва заблытаным або спорным прэзідыум можа перадаць справу павятовай камісіі да спраў «увлашчэння». Рада Міністраў выдасць асобае распараджэнне, у якім установіць арганізацыю, склад і прынцып дзейнасці гэтых камісіяў.

Ад дэцызіі павятовай рады нарадовай або павятовай камісіі да спраў «увлашчэння» прыслугоўвае права адклікацца да ваяводскай камісіі да спраў «увлашчэння». Дэцызія ваяводскай камісіі з'яўляецца канчатковай.

Зацікаўленыя асобы павінны звяртацца ў прэзідыум павятовай рады нарадовай — аддзел сельскай гаспадаркі і лясніцтва, а ў гарадах, якія з'яўляюцца павятовымі, у прэзідыум грамадскай рады нарадовай. Аднак прэзідыум можа весці гэткую справу і без прапановы зацікаўленых.

Аплат за вядзенне гэткай справы не бяруць.

Судовыя справы, у якіх прадметам спору з'яўляецца нерухомая маёмасць. якая падлягае закону аб урэгуляванні ўласнасці сельскіх гаспадарак, спыняюцца, а суды паведамляюць аб гэтым адпаведнаму прэзідыуму, які павінен, не чакаючы прапановы зацікаўленых, вырашыць справу. Калі прэзідыум вырашыць, што набыццё ўласнасці на аснове гэтага закону не наступіла, па прапанове зацікаўленага суд пачне судовы працэс нанава.

Дэцызія, якая сцвярджае набыццё ўласнасці, з'яўляецца дакументам, які з'яўляецца доказам права ўласнасці, і на аснове яго можна быць упісаным у гіпатэку і эвідэнцыю зямлі.

Каб запабегчы ў будучыні нелегальнаму абароту зямлі, закон абавязвае бюро грамадскіх рад паведамляць павятовым радам нарадовым аб усялякіх зменах ва ўладанні зямлёй.

Калі хто возьме ва ўладанне нерухомую маёмасць на аснове ўмовы, не заключанай у форме натарыяльнай, прэзідыум павятовай рады вызначыць трохмесячны тэрмін да заключэння натарыяльнай умовы, або да звароту зямлі ўласніку. Прэзідыум пасля ўплыву гэтага тэрміну можа прымяніць штраф, а калі і гэта не паможа, дзяржава можа пераняць маёмасць на сваю ўласнасць, пры гэтым заплаціць уласніку палавіну цаны, прадбачанай пры продажы дзяржаўных нерухомых маёмасцей.

В. Склубоўскі

У гонар VI з'езду

РАБОЧЫЯ З ЛЯЎКОВА

Па ініцыятыве партыйнай арганізацыі рабочы калектыў керамічнага прадпрыемства са Старога Ляўкова, ушаноўваючы VI з'езд ПАРП, прыняў на сябе наступныя абавязацельствы:

а) пабудаваць спажывецкі кіёск, б) адрамантаваць памяшканне для варэння і спажывання супу, в) выпрадукаваць дадаткова 25 тысяч штук цэглы. Вартасць абавязацельства каля 2.500 тыс. зл.

ЧЫГУНАЧНІКІ ЧАРЭМХІ

Чыгуначныя рабочыя абавязаліся грамадскім чынам змантаваць новы чыгуначны. раз'езд. Рабочыя ваганоўні зробяць касацыю трох таварных вагонаў. Энергетычны аддзел абсталюе святло на адным з пераездаў.

ПОМ-Ы

У вольных ад працы днях калектыў ПОМ-у ў Нарве правядзе рамонт 5 трактараў і 5 самаходаў. ПОМ у Кляшчэлях прывядзе ў парадак будынак на сталовую, а таксама абавязаўся перавыканаць прадукцыйны план на 1800 тыс. зл.

ГС У БЕЛАВЕЖЫ

Белавежскі ГС прыняў абавязацельства пабудаваць склад для разлеўні газіраванай вады. Вартасць абавязацельства — 25 тыс. зл.

ЗМВ У АНЦУТАХ

Гурток ЗМВ у Анцутах грамадскім чынам рамантуе пакінуты будынак, які будзе дастасаваны да патрэб святліцы. Ужо ўложана там падлога і абабіты сцены пільснёвымі плытамі.

ЗМВ У КЛЕЙНІКАХ

Члены гуртка ЗМВ у Клейніках праводзяць таксама рамонт святліцы. Ужо дзяўчаты і юнакі працавалі пры ёй 147 гадзін. Навазілі яны жвіру пад сходы, наладзілі плот і зрабілі асвятленне пры ганку. (мх)

АГЛЯДЫ БЕЛАРУСКАЙ ПЕСНІ І ДРАМГУРТКОЎ

Ніна Стрэльчук, Лявон Панасюк і Аляксандр Стрэльчук (усе з Вілінава) на цэнтральным аглядзе «Беларуская песня — 71» у Беластоку.

Фота Цаф — Сянько

Да дзесяткаў асоб — нашых дзеячоў, артыстаў-аматараў выслалі мы два пытанні: ці прымуць яны ўдзел у аглядзе ў 1972 годзе і з якім рэпертуарам.

Першыя адказы мы ўжо апублікавалі, а вось наступныя.

Ніна Стрэльчук, Вілянова, Сямяціцкі павет.

«Дарагая рэдакцыя! Дзякую за памяць. Адкажу на вашы пытанні: удзел у аглядзе «Беларуская песня 1972» прыму. Хачу выканаць песні: «Колькі ў небе звёзд» і «Ручнікі».

І. Меляховіч, Слоя, Сакольскі павет.

«Дарагая рэдакцыя! Адкажам на вашы пытанні, але найперш перапрашаем за доўгае маўчанне. Надумваліся, які даць адказ. І вырашылі — прыняць удзел у аглядзе драмгурткоў. Не маем толькі пакуль ніякай п'есы. А мо дзе ў Беластоку заваляласяr? Жадаем поспехаў у працы».

Беларуская літаратура

Аляксандр Баршчэўскі

Перыяд Вялікага княства Літоўскага

УСПАМІНЫ, ДЗЁННІКІ, ЗАПІСЫ. ЧАСТКА II.

Фёдар Еўлашэўскі. «Дзённік» Еўлашэўскага доўгі час заставаўся ў рукапісе. Быў ён выдадзены ў 1886 годзе ў Кіеве В. Антановічам у XIX томе «Кіеўскай старыны». Раней аднак быў перакладзены на польскую мову Яўгеніюшам Цямнеўскім і выдадзены ў 1860 годзе.

Змест «Дзённіка» можна падзяліць на некалькі тэматычных праслоек:

а) тагачасныя палітычныя падзеі,
б) постаць выдатных тагачасных дзеячоў,
в) юрыдычныя і судовыя справы,
г) рэлігійныя і грамадскія праблемы,
д) сямейнае жыццё.

Зразумела, што тут зоймемся характарыстыкай толькі некаторых з праблем, прадстаўленых у цікавым творы Еўлашэўскага.

Еўлашэўскі быў, несумненна, добра асвядомлены ў галіне тагачасных палітычных падзей. Паказ гэтых падзей не трактаваў аднак як галоўную мэту свайго твора. Нягледзячы на гэта, палітычная праблематыка з'яўляецца частым госцем на старонках яго твора. Паказвае Еўлашэўскі не толькі палітычныя падзеі ў Вялікім княстве Літоўскім, але таксама і ў Польшчы. Нярэдка адклікаецца да канфліктавых адносін паміж Польшчай і Расіяй. Якую пазіцыю займае аўтар пры насвятленні гэтага канфлікту? Няма сумненняў, што ён чалавек больш спрыючы Польшчы, чым Расіі. Няма ў ім аднак прадузятасці ці крайняй аднабаковасці. І следу не знойдзем у яго творы праяваў шавінізму. Еўлашэўскі лічыў сваім абавязкам аб'ектыўна прадставіць падзеі, уласная ацэнка не іграе тут больш істотнай ролі. Сваім аб'ектывістычным назіральніцтвам «Дзённік» нагадвае «Баркалабаўскую хроніку».

Пры ўсім сваім аб'ектывізме адчуваецца гордасць Еўлашэўскага як грамадзяніна Вялікага княства Літоўскага. З многіх месцаў і фактаў «Дзённіка» бачым, што Еўлашэўскі цвёрда стаіць на мясцовым грунце, і што яму прыемна, калі нехта з беларусаў выбіваўся, калі займаў высокую пазіцыю ў Вялікім княстве Літоўскім, ці ў Рэчыпаспалітай Польшчы.

У «Дзённіку» гаворыць Еўлашэўскі і аб Люблінскай уніі, і аб Брэсцкай уніі, і аб польска-рускай вайне (1579—1581) і аб перыядзе бескаралеўя ў Польшчы, і аб польскіх сеймах.

Няма акрэсленай сістэмы ў характарыстыцы гэтых фактаў. Наадварот, выступае тут і выпадковасць, і непаслядоўнасць. Нягледзячы на гэта, у суме паказ гістарычных падзей уяўляе цікавую і каларытную карціну.

Нямала месца ў «Дзённіку» прысвяціў Еўлашэўскі выдатным тагачасным грамадскім і палітычным дзеячам. Галерэя гэтых постацей вялікая. Бачым тут польскіх каралёў: Сігізмунда II Аўгуста, і Стэфана Баторыя, і Сігізмунда III Вазу, і літоўска-беларускіх князёў Хадкевіча і Радзівіла, і дзесяткі менш вядомых вяльмож або прадстаўнікоў шляхты.

Няма сумненняў, што Еўлашэўскі лічыў феадальную сістэму вечнай, нязменнай. Мабыць, яму і ў галаву не прыходзіла, што народ падніме калікольвек руку на старую сістэму і яе прадстаўнікоў. Еўлашэўскі лічыў за вялікі гонар сваю добрасумленную службу і каралям, і вяльможам. З гордасцю гаворыць ён, што даводзілася яму ўдзельнічаць у каралеўскіх аўдыенцыях або прадстаўляць розныя справы ў каралеўскім судзе: «Не мала справ судовых мел пред каралём яго мілостью».

З асаблівым вернападданчым пачуццём гаворыць Еўлашэўскі аб Хадкевічу і Радзівілах. Захапленне, бескрытыцызм, сервілізм — вось рысы адносін Еўлашэўскага да вяльмож. Пісьменнік шчаслівы, што не было ніколі канфліктаў паміж ім і князямі, што князі даручалі яму важныя справы, што верылі яму, што лічылі яго адданым чалавекам.

З асаблівым культам адносіўся Еўлашэўскі да Радзівіла, якому шчыра і з адданнем служыў на працягу трыццаці гадоў. Не мала цяплыні і шчырага захаплення ўлажыў Еўлашэўскі ў партрэт княгіні Аляксандры Крошынскай, якая была жанчынай выключна «шляхетнай, прыгожай, богабойнай і добрай».

Усё гэта не значыць, што аўтар бескрытычна адносіўся да ўсяго шляхецкага асяроддзя. Служачы на працягу многіх гадоў у судовай установе, меў магчымасць пазнаць сварлівасць, задзёрнасць, ганарыстасць і эгаізм шляхты. Не раз гаворыць Еўлашэўскі аб гэтых склоннасцях шляхціцаў і пры нагодзе характарыстыкі шляхецкіх сеймаў і звязанага з імі «ліберум вета», і пры нагодзе розных драматычных па-

ЛЮДЗІ ДОБРАЙ РАБОТЫ

Вінцук Карповіч

Вінцук Карповіч з Пянькоў, Беластоцкага павету, з'яўляецца перадавым гаспадаром у Міхалоўскай грамадзе. Гаспадарыць ён разам са сваім бацькам на 10-ці гектарах зямельных угоддзяў. Гадуе зараз 10 штук быдла, у тым ліку сем дойных кароў і 6 штук свіней. Штодзень прадае на пункце скупкі ў сярэднім 50 літраў малака. Збожжавымі культурамі абсявае ён больш 3 гектараў зямельных угоддзяў. Падсявае іх высокімі дозамі мінеральных угнаенняў і таму заўсёды перавыконвае планавую куплю мінеральных угнаенняў. У гэтым годзе меў ён ураджай жыта ў 25—27 цэнтнераў з 1 га. Дзяржаве прадаў 1800 кілаграмаў жыта. Апрача таго прадаў ён у гэтым годзе больш 100 кілаграмаў мяса. Кантрактуе ён не толькі збожжавыя культуры, свіней, але і ракіту. Зараз закантрактаваў 1,5 га ракіты.

Вінцук Карповіч усе палявыя працы стараецца механізаваць. Мае ўласны трактар, бульбакапалку, культыватар, плугі і іншыя сельскагаспадарчыя машыны.

Мой субяседнік гаварыў мне аб тым, якім чынам можна атрымаць высокія ўраджаі на зямельных угоддзях V і VI класаў. Вядзе ён самастойна доследы з рознымі сартамі збожжавых культур і бульбы. Сваім вопытам ахвотна дзеліцца з суседзямі, якія маюць падобную структуру зямельных угоддзяў.

Вінцук Карповіч дае пад бульбу і збожжавыя культуры перш за ўсё натуральнае ўгнаенне, а вясною мінеральнае. Мае ён багаты вопыт. Нават у гэтым годзе, нягледзячы на сушу, у яго атрымаўся добры ўраджай бульбы і буракоў.

Тэкст і фота Я. Цялушэцкі

Жамчужына прыроды... Прыгажуня першабытных краявідаў... Адзіная ў Еўропе...

І так далей, і так далей. Проста неяк не выпадае інакш пісаць аб Белавежскай пушчы, бо нельга ж ставаць упоперак безупыннаму, шматлюднаму патоку турыстаў.

Гэты рай старажытнай натуры апошні раз я наведаў у палавіне кастрычніка г.г. Тады Белавежская пушча найбольш мне падабаецца. На цёмназялёным фоне паднебных елак і соснаў яркімі жоўта-залатымі колерамі гарэлі бярозы, клёны і дубы, трывожна шамацелі карычнева-сінім лісцём асіны, над галовамі, як мініяцюрныя бомбы, віселі бронзавыя яловыя шышкі. А калі вецер ускалыхнуў усё гэта, калі зайграла, разіскрылася нізкае асенняе сонца, калі рассыпалася па лісточках, па шпільках, па шышках, па галінках — тады... хто тады знойдзе словы, каб апісаць чалавечыя пачуцці... Здаецца, што купаешся ў самой вясёлцы, што перад тваімі вачыма хтосьці безупынна перасыпае поўныя жмені дыяментаў... Таму найбольш люблю я асеннюю Белавежу.

Была нядзеля. На аўтамабільнай стаянцы налічыў я 8 вялікіх аўтобусаў. Рэгістрацыйныя знакі ўказвалі, што гэтыя аўтобусы са сваімі пасажырамі шмат гадзін таўкліся па дарогах нашай краіны, пакуль дабраліся ў Белавежу. Што ж, слава яе дасягае далёка. І зараз з'явілася пытанне: ці гэтыя «нядзельныя турысты» не пашкадуюць свайго выбару, ці не пачнуць наракаць, што толькі змучыліся, час патрацілі і нічога не пабачылі?

У адным я ўпэўнены: праязджаючы шашой ад Гайнаўкі ў Белавежу, яны ў захапленні не могуць адарваць вачэй ад аўтобусных вокнаў амаль 20 кіламетраў. Своеасаблівы настрой і непаўторная прыгажосць. Прышасейны краявідны запаведнік. У ім забаронена якая-кольвек людская дзейнасць. Праз акно аўтобуса цяжка глыбей адчуць і зразумець гэтую своеасаблівую прыгажосць Белавежскай пушчы. І навошта ісці наперакор жыццю? Яго правілы заўсёды мацнейшыя ад адміністрацыйных загадаў. Таму ў святочныя дні, асабліва пасля абеду, калі турыстычны паток пачынае адплываць дадому, на пабочынах шашы Белавежа—Гайнаўка што і раз сустрэнем спыніўшыся аўтобус, ля якога раздаецца знаёмы воклік: «*Жанчыны направа, мужчыны — налева!*» Турыстычная «стонка» распаўзаецца па краявіднаму запаведніку. Ніякія адміністрацыйныя загады не змогуць яе спыніць. «Стонка» будзе распаўзацца, ламаць карчы, зрываць кветкі, таптаць траву... І кожны год яе ўсё больш і больш.

Дык што? Махнуць на ўсё рукой, няхай чаўпецца божая воля? Ніколі! То ж дзесяць год прыхільнікі прыроды змагаліся за тое, каб гэтую прышасейную паласу Белавежскай пушчы захаваць у натуральным стане! Нельга прымірыцца тады са стыхійнасцю.

Выхад ёсць просты. Уздоўж гэтай дарогі Гайнаўка — Белавежа (а можа і ўздоўж іншых дарог у Белавежскай пушчы) трэба што нейкіх 3—5 кіламетраў абсталяваць «турыстычныя прыпынкі». Не, не зараз «*павільёны за мільёны*», а звычайныя, зялёныя святліцы *пад дубам ці пад сасной*, дзе можна было б з'есці прывезеную з сабой булачку, купіць у кіёску шклянку чайку, або кусок акопчанай каўбаскі, дзе можна было б пасядзець, палюбавацца пушчай і... аформіць свае «справы».

Прапанова не мая і не новая. Яе ведаюць, каму ведаць трэба. «Зацікаўленыя» ўстановы вядуць аднак пінгпонгавую вайну за тое, хто мае фінансаваць гэтае мерапрыемства. Усё паказвае на тое, што яны яшчэ доўта будуць узаемна сабе адбіваць гэты «мячык».

Віктар Рудчык

МЭТА — ЛЕПШАЕ ЗАБЕСПЯЧЭННЕ РЫНКУ

Малачарскія спулдзельні на Беласточчыне маюць вялікія дасягненні. За добрую працу здабылі яны сабе на ўласнасць пераходны сцяг Цэнтральнага саюза малачарскіх спулдзельняў. У даны момант акруговыя малачарскія спулдзельні (ОСМ) скупляюць 347 мільёнаў літраў малака. У мінулым годзе прадпрыемствы па вытворчасці малочных прадуктаў даставілі на рынак 28 мільёнаў літраў малака, 11,5 тысяч тон масла, 4,5 тысяч тон малака ў парашку.

У 1966—1970 гадах пабудаваны на Беласточчыне дзве новыя малачарні ў Дуброве і Філіпове, а таксама 367 новых пунктаў скупкі малака. Зараз будуюцца малачарні ў Кольне і Моньках, склад і цэнтральная даспявальня сыраў у Беластоку. Яшчэ ў гэтай пяцігодцы будзе мадэрнізавана 11 малачарняў.

Зараз павышаны скупачныя цэны на малако. Стварыла гэта лепшыя ўмовы для развіцця гадоўлі кароў. У нашым ваяводстве сяляне-дастаўцы атрымаюць яшчэ ў гэтым годзе ў выніку гэтай прыбаўкі дадаткова 114 мільёнаў зл. У бягучай пяцігодцы скупка малака павялічыцца да 440 млн. літраў. З думкай аб павелічэнні колькасці малака прадугледжана, між іншым, шырокая дапамога ўсім тым сялянам, якія зараз спецыялізуюцца ў гадоўлі малочных кароў, ужо зараз будуць заключацца з імі шматгадовыя ўмовы, а атрымаюць яны першынства пры набыванні корму і тэхнічнага абсталявання, а таксама лепшых сартоў кароў.

Спулдзельні ў далейшым будуць развіваць непасрэдную скупку малака з сялянскіх сядзібаў.

Зараз у перадз'ездаўскай дыскусіі ўсе члены малачарскіх спулдзельняў дыскутуюць над такімі справамі, як меліярацыя, мажлівасць спецыялізацыі сялян у жывёлагадоўлі, механізацыя ўсіх прац, звязаных з гадоўляй, паляпшэнне ўмоў інсемінацыі кароў і г.д. У будучыні неабходна лепш забяспечваць вясковыя пункты скупкі малака неабходным абсталяваннем, а таксама тэрмінова выплочваць грошы за малако ўсім дастаўцам.

(яц)

XI КОНКУРС САВЕЦКАЙ ПЕСНІ

Ваяводскае праўленне ТППР у Беластоку аб'явіла ўжо для ваяводства XI конкурс савецкай песні. Мэта яго — гэта, як заўсёды, папулярызацыя савецкай песні, у гэтым годзе асабліва папулярызацыя яе сярод моладзі.

Савецкая песня ў нашым ваяводстве вельмі моцна прымкнула да рэпертуару розных харавых калектываў і салістаў. Справа ў тым, каб часцей уключаць у рэпертуар новыя песні, каб спяваць іх не толькі з нагоды конкурсаў, а заўсёды.

Ваяводскі арганізацыйны камітэт XI конкурсу савецкай песні пры Ваяводскім праўленні ТППР у Беластоку заклікае шырокія кругі ўдзельнікаў да ўдзелу ў конкурсе. Чакаюць цікавыя ўзнагароды.

(вл)

У БАХУРАХ

Каб прыйсці з палёгкай жыхарам вёскі Бахуры, адкрыта тут крама. Называецца яна зараз ПСП, што абазначае «пункт дапаможнага продажу». Адным словам, тут знаходзяцца толькі тыя тавары, якія заўсёды павінны быць «пад рукой». Прадаўшчыкі ў гэтых крамах не атрымліваюць сталай зарплаты, а яна налічваецца ад тавараабароту крамы. У сувязі з гэтым прадаўшчык хацеў бы браць тавары найбольш ходкія і па магчымасці дарагія, каб як найбольш утаргаваць. Што ж, у ПСП няма ні халадзільнікаў, ні матацыклаў, а толькі мука, крупы, цукар, мыла ды парашок. Вядома, гэта танныя тавары і на іх спецыяльна вялікага тавараабароту не зробіш.

Дык трэба шукаць ходкіх тавараў.

Найбольш ходкімі таварамі ПСП у Бахурах з'яўляецца віно і піва. Першае, праўда, з'яўляецца алкаголем, але гандлёўцы падумалі, што алкаголем «культурным», не нейкай там «гарай». І гэтага напітку заўсёды хапае ў ПСП у Бахурах. А піва напэўна лічаць тут як халодны напітак, патрэбны гаспадарам у час гарачых дзён палявых работ. Хто ж бы лічыўся з фактам, што ў піве таксама ёсць алкаголь і што некаторыя людзі ад піва таксама ўпіваюцца. Але вяртаймася да тэмы.

Дзякуючы адпаведнай рэкламе, вышэй спамянутыя тавары пачалі разыходзіцца і прыносіць пажаданы тавараабарот. Спачатку ішло гэта мужчынам з Бахуроў слабавата, але з часам навучыліся. Цяпер яны п'юць віно, запіваючы яго півам, або наадварот.

Разахвочаны тавараабаротам крамнік пастанавіў аблягчыць кішэні сялян і часта таргуе віном і півам па-за гадзінамі працы. Мала таго, некаторыя гавораць, што бярэ віно на нядзелю дахаты і прадае яго маючым смагу. Кажуць, што крамнік з Бахуроў сваім сталым кліентам дае піва і віно нават «на крэдыт», ведаючы, што і так яны аддадуць, калі атрымаюць грошы за малако.

Магчыма, што некаторыя сяляне, прачытаўшы гэта, скажуць, што няма тут нічога дзіўнага. Вядома ж, што гаспадар п'е піва не тады, калі хочацца піць, але тады, калі мае час. Нармальнае і тое, што часам хтосьці купіць віно ў нядзелю, «бо якраз прыехалі госці».

Аднак у Бахурах усё ненармальна. Вядзенне гандлёвай палітыкі ў ПСП у Бахурах, накіраванай на продаж віна і піва, давяло да маральнага раскладу мужчынскай часткі насельніцтва. Нельга ж назваць нармальным, калі мужыкі цэлымі днямі п'юць віно, а мяшкі з бульбай стаяць на полі па 2—3 дні, або калі жанчыны ў полі, а мужчыны пры віне ў краме. Дайшло да таго, што жонкі, а нават і маткі не могуць нічога сказаць насуперак, баяцца. Не цяжка дадумацца, які лёс чакае жанчыну, калі яна зверне ўвагу п'янаму, амаль азвярэламу чалавеку. І таму нічога дзіўнага, што часта жанчыны не начуюць дома.

Але што рабіць, калі прадаўшчык зазначыў, што як не будзе віна і піва, то ён не захоча быць склеповым?!

Магчыма, што так будзе, з прадаўшчыком я не гаварыў. Прызнаюся, калі я ўбачыў вакол крамы і ў краме п'яных, пабаяўся сюды ўвайсці. Але тутэйшыя жанчыны гавораць, што лепш было б без мукі, крупы і крамы, чымсьці мае яна распіваць людзей, маючых на сваіх галовах сем'і і гаспадаркі. І нельга ў гэтым не прызнаць ім рацыі.

Зразумела, нельга ўсіх мужчын з Бахуроў укінуць у адзін мяшок. Аднак значная іх колькасць абсалютна паддалася бутэльцы «патыкам пісанага».

А. Лабановіч

дзей, звязаных з шляхецкімі бойкамі, якія не раз мелі крывавы характар.

Юрыдычныя справы не маглі, зразумела, не знайсці месца ў «Дзённіку». Еўлашэўскі прысутнічаў пры тысячах такіх спраў і тысячу разоў мусіў у гэтых справах самастойна разбірацца. Еўлашэўскі бачыў недапрацаванасць і недасканаласць тагачасных судовых кодэксаў і ўсяго правадаўства. Не мог унутрана падтрымліваць права, якое за адзін і той жа ўчынак накладвала на віноўніка невялікі грашовы штраф, калі віноўнік быў шляхцічам, або пасылае яго на вісельню, калі віноўнік быў сялянскага або рамесніцкага стану. Не акцэнтаваў аднак моцна гэтага аспекту правадаўства, клаў націск на патрэбу справядлівасці і аб'ектывізму з боку суда і суддзяў.

Глыбока перажываў Еўлашэўскі рэлігійны раздор у Беларусі. Рэлігійная барацьба, у яго перакананні, нішчыла народ, знішчала яго ўнутраную гармонію і еднасць. Уздыхаў да тых часоў, калі сядзелі згодна за адным сталом і пілі піва людзі рознага веравызнання. «У адрозненні ад сучаснасці, — пісаў Еўлашэўскі, — той век здаецца мне залатым векам». Рэлігійная таленрацыя — вось галоўны прынцып Еўлашэўскага. Сам ён быў пратэстантам, але чужая была яму знішчальная варожасць да другіх напрамкаў. Быў, несумненна, Еўлашэўскі чалавекам глыбока рэлігійным. Не толькі чалавечы род і грамадскія сістэмы лічыў вынікам боскай дзейнасці, але нават у розных фікцыйных прывідах бачыў палец божы.

У поглядах на сям'ю быў Еўлашэўскі, несумненна, традыцыяналам, яго ідэалам было спакойнае, ціхае сямейнае жыццё. Такім якраз лічыў ён сваё жыццё і быў вельмі ўдзячны жонцы за яго ўладкаванне. Шанаваў глыбока жонку, хаця быў пратэстантам, але не меў нічога супраць праваслаўнага веравызнання жонкі. Прадстаўляе яе як дасканалую жонку, добрую матку і прыхільнага чалавека для чужых.

Балюча перажыў Еўлашэўскі смерць сына Яна, забітага шляхцічам Бруханскім. Ганарыўся сынам Якімам, які працаваў у дыпламатычнай місіі Радзівіла ў Італіі.

Няма сумнення, што Еўлашэўскі быў чалавекам счаслівым. Лічыў, што добра споўніў свае абавязкі, што добра выкарыстаў магчымасці, што ўласціва забяспечыў ад нястач сваю сям'ю. Калі чаго шкадаваў, дык перш за ўсё таго, што не быў у замежных падарожжах, аб якіх усё жыццё марыў.

«Дзённік» Еўлашэўскага, несумненна, адзін з цікавейшых дакументаў сваёй эпохі і адзін з цікавейшых твораў у беларускай мастацкай літаратуры.

Пачатак на стар. 1

Неўміручы талент

месца загінуўшага мастака з народу «выйдуць дзесяткі новых музыкаў і граннем сваім будуць будзіць людзей к свету, праўдзе, брацтву і свабодзе».

На сям'ю Багдановічаў падае новае гора. У 1908 годзе памірае на сухоты старэйшы брат паэта Вадзім, а праз год гэтая ж страшная ў той час хвароба

Бацька Максіма Багдановіча — Адам Ягоравіч Багдановіч. 1923 г.

паяўляецца і ў самога паэта. Бацька спрабуе ратаваць сына і вязе яго на лячэнне ў Ялту (Крым). Тут ён піша свой першы верш «Я, бальны, бесскрыдлаты паэт», у які ўклаў такія вось балючыя радкі:

«Мо жыцця майго верш ужо спет, —
Дык няхай Вам хоць песня гавора,
Як бальны, бесскрыдлаты паэт
На гадзіну забыў сваё гора».

Пасля вяртання ў Яраслаўль, куды Багдановічы пераехалі пасля смерці Вадзіма, Максім вучыцца ў апошнім класе Яраслаўскай гімназіі, многа піша, заглыбляецца ў вывучэнне літаратур еўрапейскіх народаў і рыхтуецца да паступлення ў Пецярбургскі універсітэт на філалагічны факультэт. Ён марыў аб прысвячэнні сябе беларусазнаўству, але стан здароўя і матэрыяльныя цяжкасці не дазволілі на здзяйсненне намераў паэта.

Пасля заканчэння ў 1911 годзе гімназіі Максім Багдановіч прыязджае ў Беларусь. Наведвае рэдакцыю «Нашай Нівы» ў Вільні, віленскія музеі, едзе на Міншчыну. У выніку гэтай сустрэчы паэта з радзімай яго авалодвае нястрымнае жаданне прысвяціць усяго сябе літаратурнай творчасці на роднай ніве.

Вярнуўшыся ў Яраслаўль, ён паступае ў юрыдычны ліцэй, але ўвесь свой вольны ад заняткаў час прысвячае літаратуры. Піша цыклы вершаў «Старая Беларусь», «Места», «Усмешкі» і шэраг іншых вершаў. У той жа час ён піша артыкулы аб тагачасным стане беларускай літаратуры, змяшчае пераклады твораў беларускіх пісьменнікаў і артыкулы пра беларускую літаратуру ў рускіх часопісах.

У 1913 годзе выходзіць у Вільні першы і апошні пры жыцці аўтара зборнік вершаў Максіма Багдановіча «Вянок». Яго творы штораз часцей паяўляюцца ў перакладах на рускую, украінскую, чэшскую мовы. Ю. Вяжынскі пераклад верша М. Багдановіча «Слуцкія ткачыхі» на польскую мову змяшчае ў вераснёўскім нумары часопіса «Весь ілюстрована» за 1913 год. Радасць паэта, выкліканую творчымі ўдачамі, зацьміў новы цяжкі прыступ сухоты. Але ён не паддаецца. Падлячыўшыся, зноў настойліва працуе над новымі сваімі вершамі, артыкуламі, перакладамі.

У 1916 годзе М. Багдановіч заканчвае ліцэй і прыязджае ў Мінск. Паступае тут на працу ў Губернскім харчовым камітэце, а ўвесь свой вольны час прысвячае літаратурнай дзейнасці. Тут, жывучы на кватэры разам з беларускім пісьменнікам Змітраком Бядулем, ён піша шэраг артыкулаў і два свае несамавітыя вершы «Страцім-лебедзь», у якім выказаў свой боль, выкліканы прадчуваннем хуткай смерці, і «Пагоню», дзе кінуў праклён усім здраднікам роднага краю і бацькоўскай мовы.

Але стан здароўя няўхільна пагаршаўся. За парадай таварышаў Максім Багдановіч у лютым 1917 года едзе на лячэнне ў Ялту. І там, у ціхай самоце, «у белым доме, ля сіняй бухты» 25 мая 1917 года паэт памірае.

Каля яго пасцелі былі знойдзены накіды новых вершаў і старонкі беларускага буквара, які Максім Багдановіч пісаў яшчэ і ў апошнія гадзіны свайго жыцця з надзеяй, што па гэтай кнізе будзе вучыцца маладое пакаленне беларусаў сваёй роднай мове.

Маці Максіма Багдановіча — Марыя Апанасаўна. 1896 г.

Беларускі народ свята захоўвае ў памяці вобраз свайго вялікага паэта. Дзесяткі выданняў яго твораў разышліся па Беларусі і іншых краінах. Многія яго вершы пакладзены кампазітарамі на музыку. Мастакі ўвекавечылі яго вобраз у шматлікіх карцінах і скульптурах. Паэты прысвяцілі яму свае лепшыя вершы.

Мікалай Гайдук

Дом, у якім нарадзіўся Максім Багдановіч.

КУТОК ГАСПАДЫНІ
ШТО РАБІЦЬ, КАБ ДОБРА ЗВАРЫЦЬ

РЫХТУЕМСЯ ДА СВЯТ

Кожная гаспадыня імкнецца неяк падрыхтавацца да свят, калі нават і не склікае ў хату шмат гасцей. Вядома ж, будзе некалькі вольных ад працы дзён, нешта ж трэба есці.

Дрэнна робяць тыя гаспадыні, якія пачынаюць рыхтавацца ў апошнія дні перад святам. Патрапяць не спаць нават ноччу. І які вынік? Прыходзяць святы, а ў гаспадыні клеяцца вочы, не ў стане яна гаварыць і весяліцца разам са сваімі гасцямі. А ці ж госці прыходзяць, каб толькі паесці? Свята ж — гэта дасканалая аказія, каб сустрэцца, пагаварыць, прыемна правесці час.

Дык ад усяго сэрца раім нашым чытачкам разумна разлажыць чакаючую іх працу. Вялікае пранне і генеральную ўборку варта зрабіць тыдні за два да свят, а дзён за 10 да Каляд пачаць памкрысе рыхтаваць патравы на святочны стол.

Можна, напрыклад, падрыхтаваць раней мак, які пазней напэўна прыдасца да пірагоў ці легуміны. Мак трэба запарыць кіпятком, на наступны дзень адцадзіць на сіце і змалоць у мясарубцы 3 разы (калі няма спецыяльнай машынкі да маку). Змелены мак злажыць шчыльна ў слоік і схаваць у халоднае месца.

Беручы пасля мак на пірагі, кладзем яго ў гарачы сіроп, падрыхтаваны з такой самай колькасці цукру, як і маку. Сіроп, закіпеўшы «да ніткі», разам з макам адстаўляем з агню, дадаем якінебудзь арамат, крыху пасечаных лясных арэхаў, разынак, апельсіннай скуркі. Такі мак вельмі добра захоўвае ў цесце вільгаць.

Можна падрыхтаваць таксама шмат раней добрыя селядцы. Трэба іх спачатку 24 гадзіны вымачваць, пасля зняць скурку і выняць косці, нарэзаць на кавалкі. Селядцы спырснуць лімонным сокам або добрым вінным воцатам, злажыць іх у слоік, перасыпаючы зярнятамі перцу, ядлоўца, англійскага зелля і лаўровымі лісткамі, пасля заліць усё алеем, закрыць слоік і паставіць у халоднае месца.

На многа раней можна зрабіць і паштэт (неабавязкова з зайца). Трэба ўзяць: 1 кг свініны, 1/2 кг цяляціны, 1/2 вяндзонага бочку (грудзінкі), 1/2 кг свіной пячонкі. Акрамя таго: 1 селер, 2 вялікія цыбуліны, 3—4 сушоныя грыбкі, 3 яечкі, соль, перац, лісток.

Мяса і бочак (акрамя пячонкі) кладзем у каструлю разам з прыправамі, парэзанай на чвэрткі цыбуляй і грыбкамі, заліваем усё вадой так, каб толькі прыкрыць мяса, і варым, пакуль мяса не стане зусім мяккае. Пасля дадаем пячонку і тушым яшчэ з паўгадзіны. Як мяса астыне, разы 2 прапускаем усё разам праз мясарубку, запраўляем, кладзем ізноў у каструлю, даліваем крыху працэджанага вывару з мяса і моцна падаграваем, пасля чаго ўбіваем у масу яечкі і хутка размешваем драўлянай лыжкай. Складаем паштэт у падагрэтыя слоікі. Слоікі закрываем і ставім у халоднае месца.

Гаспадыня

ГЮНТЭР ЛЕЙС

— ...Я і не падазравала, — гаворыць мне Эльза, — што ён будуе пякельную машыну. Але я адчувала, што нешта мучыла яго ў 1939 годзе. Я здзівілася, калі ён, вопытны чырвонадрэўшчык, нечакана ўладкаваўся на нейкую выпадковую работу ў каменяломні.

Толькі ў гестапа даведалася Эльза, што задумаў Георг. Яна не ведала, чаго ён паехаў у Мюнхен тым летам. Некаторы час ад яго не было вестак, потым прыйшло пісьмо, у якім ён прасіў сустрэцца ў Штутгарце ў пачатку лістапада. У яго там жыла сястра, і ён хацеў пакінуць у яе доме нейкія свае рэчы.

Я ведаў, што ён пакінуў кватэру фрау Леман 31 кастрычніка. Да сустрэчы ў Бюргербрау заставалася восем дзён. Я ўсё думаў, дзе ён быў і што рабіў у тэтыя восем дзён. Цяпер я ведаў: бомба была зроблена і падкладзена. Магчыма, працаваў ужо гадзіннікавы механізм. Яму больш не патрэбны былі яго інструменты і матэрыялы. Неабходна было іх дзесьці пакінуць. Ён сустрэўся з Эльзай у парку Шылера ў Штутгарце, за дзень ці два да выбуху. Георг быў прыкметна ўсхваляваны. Ён пацалаваў Эльзу і сказаў: «Чакай мяне, Эльза. Я не магу табе сказаць пра тое, што задумаў. Калі гэта скончыцца, мы пажэнімся і паедзем адсюль...»

Пасля гэтага яна яшчэ раз бачыла яго ў канцы месяца. Гестапа даставіла яе ў нумар берлінскага атэля «Кайзерхоф». Прывялі Эльзера пад канвоем. Твар яго быў жоўты, у сіняках, распухлы. Відаць было, што яго моцна білі.

Гестапаўскія афіцэры пыталіся зноў і зноў, што ён гаварыў Эльзе. Напэўна, яны тады таксама не маглі паверыць, што ён адзін зрабіў усю гэту справу.

Эльзер сцвярджаў: «Я нічога ёй не гаварыў. Я нікому не гаварыў. Я не хацеў нікога ўцягваць». Нарэшце, яго вывезлі, і Эльза ніколі больш яго не бачыла.

Да сярэдзіны 60-х гадоў мне ўсё было больш-менш зразумела. Пакуль усё сходзілася. Не хапала толькі развязкі гэтай гісторыі. Некаторыя даныя я атрымаў ад пагранічнікаў і таможных інспектараў, якія дзяжурылі ў тую лістападаўскую ноч.

У 8.35 у той вечар, роўна за 45 мінут да таго, як з грукатам спыніўся гадзіннікавы механізм, таможныя чыноўнікі Рыгер і Цыперэр схапілі маленькага, бедна апранутага чалавека на школьным участку ў Костанцы. Участак мяжаваў са швейцарскай граніцай. На пытанне, што ён тут робіць, чалавек адказаў, што заблудзіўся. Тлумачэнне было непраўдападобнае, адзначае Цюперэр, бо, каб трапіць на ўчастак, трэба было пералезці цераз плот.

Таможнікі адвялі яго ў бліжэйшую таможню, дзе па гучнагаварыцелю перадавалі прамову Гітлера з піўной залы. Роўна ў 9 гадзін вісклівы голас Гітлера выкрыкнуў: «Партыйныя сатнікі!»

Гітлер закончыў прамову. Было чуваць, як аўдыторыя ўстае.

Усе планы Эльзера, уся работа будавалася на тым, што Гітлер усё яшчэ будзе на трыбуне ў 9.20.

«Зіг хайль!» — выкрыкнуў Гітлер. У зале пачуўся роў у адказ, і пад гукі нацысцкага гімна Гітлер і яго галоўныя памагатыя пакідалі залу.

Эльзер сядзеў, нерухома ўставіўшыся ў адну кропку. Відаць, у гэты момант там, у таможні, ён усвядоміў, што справа яго жыцця праваліласся. Усё было дарэмна. Бомба, будучыня Германіі, сам Георг Эльзер — усё паляцела да д'ябла.

Смяльчак Георг Эльзер і яго грандыёзны план сталі ахвярамі страшэннага нешанцавання. Некалькі прычын (і ўсе непрадбачаныя) прымусілі Гітлера пайсці ў той вечар раней. Ужо ішла вайна, і ў Гітлера было шмат спраў. На наступную раніцу ў яго ў Берліне была назначана адказная сустрэча, і ён збіраўся выехаць у тую ж ноч. Звычайна ён лятаў, але ў тую ноч, як я даведаўся, пілот адгаварыў яго ляцець з-за дрэннага надвор'я. Гітлер згадзіўся паехаць поездам. Таму, каб пакінуць у запасе час, ён прыехаў у піўную раней звычайнага. Заўсёды перад ім гаварылі доўгую ўступную прамову, але ў той вечар прамоўца, які гаварыў уступнае слова, раптам на сярэдзіне запнуўся, забыў тэкст і перадаў слова фюрэру. Усе гэтыя факты ў сваёй сукупнасці прымусілі яго спусціцца з трыбуны і пакінуць залу прыкладна на гадзіну раней.

Уся гэта доўгая работа па збору фактаў пра Эльзера і яго змову, пошуку дзесяткаў людзей, разгадцы лабірынтаў нацысцкай хлусні і пасляваеннай блытаніны працягвалася да канца 60-х гадоў. Па ходу справы я публікаваў матэрыялы пра мае пошукі. І нарэшце ў 1969 годзе гэта здарылася — чытач з Бад-Годэсберга, былы ўрадавы чыноўнік, напісаў мне, што ў яго ёсць аддрукаваны на машынцы экземпляр паказанняў Эльзера на допыце.

Я пазваніў яму неадкладна. Дамовіўся аб сустрэчы і памчаўся да яго. Ён перадаў мне тоўстую папку.

ТРЫБУНА чытачоў

ЛЕС — ГАЙНАЎСКАЕ БАГАЦЦЕ

45,3% паверхні Гайнаўскага павету складаюць лясы. У мінулым гаспадарчым годзе з гайнаўскіх лясоў атрымана звыш 180 тысяч кубічных метраў драўніны. Кожны год надлясніцтвы, якія дзейнічаюць у павеце (іх 8), уплачваюць у форме падатку ў бюджэт павету 50 мільёнаў злотых.

Раней вялася празмерная вырубка лесу. Апошнімі гадамі гэты тэмп паменшыўся. Звяртаецца шмат увагі на заляcенне няўжыткаў. У 1970 годзе ў Гайнаўскім павеце было залесена звыш 420 гектараў лясных зрубаў.

Імкненні павятовых улад ідуць у напрамку значнага павелічэння перапрацоўкі сыравіны на месцы. Гэтаму служыць будзе пачатая разбудова і рэканструкцыя драўніннай прамысловасці, пабудаваная ў 1970 годзе мэблевая фабрыка, здадзены ў эксплуатацыю ў бягучым годзе аддзел стружкавых пліт і разбудова завода сухой дэстыляцыі драўніны.

Гэтым праблемам і была прысвечана апошняя сесія ПРН у Гайнаўцы.

К. Ляшчынскі

У БЕЛЬСКІМ ЛІЦЭІ

10 лістапада г.г. у спартыўным зале нашага ліцэя адбыўся чарговы канцэрт артыстаў варшаўскай філармоніі. Гэтым разам адбываўся ён пад загалоўкам «Польская вакальная музыка ад рэнесансу да сучаснасці». Былі тут выкананы творы такіх кампазітараў, як Вацлава з Шаматул, Каменскага, Манюшкі і Свідра. Канцэрт усім вельмі спадабаўся.

Янка, Бельскі бел. ліцэй

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Мой знаёмы, які на мяне гневаецца, каб адпомсціць, падаў на мяне ў суд: патрабуе ад мяне 15 тысяч злотых; даказвае, што я іх у яго пазычыў тры гады таму назад. Ён паставіў сведкамі сваіх сябрукоў, з якімі часта праводзіць час у рэстаране, і я пераканаңы, што яны пацвердзяць усё, што ён захоча.

У сапраўднасці я ў яго грошай не пазычаў, ды і сумняваюся, ці меў ён калі ў жыцці 15 тысяч: у яго заробкаў не хапае і да паловы месяца. Як мне бараніцца?

АДКАЗ: Дагаворы, з якіх вынікаюць павіннасці, вартасць якіх перавышае 10 тысяч злотых, павінны быць заключаны ў пісьмовай форме. У гэтым выпадку доказ з паказанняў сведкаў недапушчальны. Таму вам бараніцца лёгка. Скажыце перад судом, што не згаджаецеся на дапытванне сведкаў. Паколькі ваш працаўнік пісьмовых доказаў не мае, яго заяву па прычыне адсутнасці доказаў суд не можа ўзяць пад увагу. Калі вы згодзіцеся, суд можа дапытаць сведкаў.

РАМОНТ

У вёсцы Тапаркі Гайнаўскага павету нядаўна пачаўся рамонт клуба «Рух». Будынак звонку будзе ашаляваны, у сярэдзіне адрамантуецца столь і падлога. Рамонт праводзяць кваліфікаваныя майстры.

П. Дубовіч

Дарагое Сэрцайка!

Сябравала я з хлопцам з чужой вёскі, Янкам, аж два гады. Пакахала яго і ён мяне таксама. Усё між намі ўкладалася як найлепш аж да нядаўна. А ўжо вось дзве нядзелі мы не пішам сабе лістаў, не сустракаемся. Я вельмі перажываю, ўсё чакаю і чакаю Янкі. Два тыдні таму назад мы пасварыліся, ды так моцна, што нават цяжка ўявіць мне цяпер, што да такой «сцэны» між намі дайшло. Ён паехаў і вось ужо дзве нядзелі не прыязджае. А мы мелі жаніцца па калядных святах. Таму вось і дагаварыліся мы перад гэтай сваркай з Янкам, што я паеду да яго бацькоў. І мае бацькі згадзіліся на гэта, і бацькі Янкі таксама вельмі хочуць мяне ўбачыць (як будучую нявестку). Я пачала рыхтавацца, гэта значыць, пачала думаць аб новай сукенцы і іншых прыбраннях, бо хачу спадабацца бацькам Янкі. Назбірала грошай, цяпер магла б ужо паехаць у горад і разглянуцца за нечым, але не ведаю, што рабіць: а калі Янка не прыедзе, калі ён увогуле перадумаў? Дык ці патрэбны тады мне гэты выдатак? Другі зноў раз усё думаецца, што аднак Янка прыедзе. А што тады зрабіць, як паступіць, ці ўспамінаць аб нашай сварцы, ці перапрашаць?

Парай, Сэрцайка, буду за гэта табе вельмі ўдзячна.

Вера

Вера! Напэўна не трэба траціць надзеі, бо сама ж пішаш, што сябравалі вы два гады, што кахалі адзін аднаго. Дык цяжка паверыць, каб адносіны Янкі да цябе адразу змяніліся. Зрэшты, па сабе ведаеш, што не. Ты ўсё чакаеш, напэўна і Янка чакае, толькі ўносіцца трошкі «мужчынскай» амбіцыяй. Да святаў яшчэ трохі часу засталося. Таму раю табе аднак падрыхтавацца да планаванай «гасціны» і чакаць. Калі Янка прыедзе, не варта што-кольвек прыпамінаць з тае сваркі, ані перапрашаць. Найлепш весці сябе так, як бы нічога не здарылася. Гэтага напэўна прагне і Янка, бо нікому ж не будзе прыемна ўспамінаць такія прыкрыя справы.

Мне здаецца, што ўсё будзе добра, чаго і жадаю вам.

Сэрцайка

МАРАЗМ

У грамадзе Дубічы Царкоўныя слаба дзейнічаюць гурткі ЗМВ. Яны амаль зусім не праяўляюць ніякай актыўнасці ў павышэнні культурнага ўзроўню тутэйшай моладзі. У такіх вёсках, як Тапоркі,Ялёнка, Грабавец і Дубічы, не адчуваецца, што ёсць тут моладзь. А ёсць умовы, каб развівалася тут культурная дзейнасць. Нядаўна на партыйным сходзе ў Дубічах Царкоўных члены партыі гаварылі аб гэтым маразме і пастанавілі дапамагчы моладзі наладзіць належную працу. Толькі ў адных Чэхах Арлянскіх ЗМВ дзейнічае актыўна. Вось з гэтага гуртка варта ўзяць прыклад і іншым.

П. Дубовіч

«НІВА» Ў ШКОЛЕ

Вялікай папулярнасцю карыстаецца «Ніва» сярод школьнікаў. У васьмікласнай школе ў Палічнай падпісчыкаў на яе аж 70. Настаўнікі гэтай школы выкарыстоўваюць некаторыя публікацыі «Нівы» і яе дадатак для дзяцей «Зорку» на ўроках беларускай мовы. Пажаданым было б, каб ва ўсіх школах чыталі свой адзіны часопіс у Польшчы на роднай мове, так як гэта робяць у Палічнай.

Тэкст (мх). Фота В. Бура

ТРЭБА ІМ ДАПАМАГЧЫ

Клуб-святліцу ў Тынявічах Малых Гайнаўскага павету вядзе Янка Асташэўскі з жонкай Сафіяй. У клубе парадак і чысціня. Можна тут пачытаць газеты, паглядзець тэлевізар, паслухаць пласцінкі або радыё. Дзякуючы працы актывістак ЗМВ Ірэны Васілюк і Ліды Лесняк існуе тут драмгурток, які ставіць беларускія п'есы. Гэтыя пастаноўкі ахвотна глядзіць мясцовая публіка. Самае галоўнае — тынявіцкая моладзь хоча і праводзіць вольны час культурна. Праўда, наракаюць тут на недахоп музычных інструментаў і грошай: хацелі б купіць акардэон, хацелі б яшчэ лепш паставіць сваю працу. Трэба ім дапамагчы, заслужылі.

Добрая праца тутэйшага клуба — вынік працы не толькі моладзі, але і кіраўніка клуба Янкі Асташэўскага, які шчыра аддаңы моладзі.

Кастусь Бандарук

З ДЗЕЦЬМІ Ў ДАРОГУ

Вясковыя дзеці вельмі любяць ехаць фурманкаю. Калі бацька або маці едзе на кірмаш або з чымнебудзь на пункт скупкі, яны не могуць не прыхіліцца да просьбы (аж да слёз) сваіх дзяцей, якія хочуць ехаць разам. І вось таму часта можна ўбачыць такі абразок, як на нашым здымку, зробленым на пункце скупкі ў Бабіках у Сакольскім павеце.

Тэкст і фота М. Хмялеўскі

НОВЫЯ ХОДНІКІ Ў КУРАШАВЕ

У вёсцы Курашава (Гайнаўскі павет) зараз шпаркім тэмпам праходзіць пракладка новых ходнікаў. Брукаршчыкам дапамагаюць жыхары Курашава, якія давозяць на дарогу пясок і ходнікавыя пліты. Дагэтуль пракладзена больш за палавіну ўсіх запланаваных да пабудовы ходнікаў. (яц)

Анна. Вельмі дрэнна робіце, што не ідзеце да лекара. Толькі лекар можа вам дапамагчы. І мы ўпэўнены, што пасля лячэння (яно неабходнае), інакш будзеце глядзець на сэнс жыцця.

Я зірнуў на апошнюю старонку, і ў мяне абарвалася сэрца. Гэта быў не першы экземпляр. Імя Эльзера і трох афіцэраў, якія дапытвалі яго, былі надрукаваны ў канцы — Каплер, Шміт, Зібальд — але подпісу не было.

Ці быў гэты дакумент сапраўдным? Я прачытаў яго некалькі разоў. Кожная дробязь сходзілася — кожная дата, кожнае імя, кожная падрабязнасць. Я не сумняваўся, што дакумент сапраўдны.

Даклад пачынаўся з тлумачэння Эльзера сваіх матываў. Ён гаварыў, як відаць, спакойна, абдумана, проста выкладаў тое, што адчуваў. Пэўныя аспекты нацызму адштурхоўвалі, абуралі яго. Ён адзначыў незадаволенасць сярод народа.

Яго таксама непакоіла маючая адбыцца вайна. Ён сказаў, што бачыў яе непазбежнасць яшчэ ў 1938 годзе.

«Я шмат думаў, — сказаў ён, — і прыйшоў да вываду, што становішча ў Германіі можна змяніць, толькі ліквідаваўшы цяперашняе кіраўніцтва... я маю на ўвазе Гітлера, Герынга і Гебельса».

* ※ *

Я працягваў пошукі. Спраў было па горла. Трэба было адшукаць хаця б аднаго з афіцэраў СС, якія бралі паказанні людзей, чые імёны стаялі ў канцы пратакола. Трэба было, каб хаця б адзін з іх пацвердзіў сапраўднасць дакумента і подпісаў. Інакш дакумент быў проста паперкай, якая нічога не варта.

Пошукі гэтых людзей былі доўгія і спачатку безвыніковыя. Аказалася, што адзін з іх памёр. Другі лічыўся прапаўшым без вестак у час вайны дзесьці ў Расіі. Трэці, палкоўнік СС Герберт Каплер, здавалася, быў адзіным, якога можна было хаця б спадзявацца адшукаць.

17 кастрычніка 1969 года мяне правялі ў пакой спаткання ў крэпасці Гэтэ. Герберт Каплер чакаў мяне стоячы. Гэта быў сівы чалавек са шрамам на твары, у светла-шэрым гарнітуры і ў сандалях.

Наша гутарка працягвалася каля трох гадзін. Я паказаў Каплеру пратакол паказанняў Эльзера. Ён прачытаў яго не спяшаючыся, старонку за старонкай. Нарэшце я спытаў, ці можна лічыць яго сапраўдным.

Ён кіўнуў і падпісаў яго. Я гутарыў з дзесяткамі людзей, вязнямі і ахоўнікамі канцэнтрацыйных лагераў. Урэшце я знайшоў Франца Лехнера, які быў у свой час наглядчыкам у Дахау. Ён быў сур'ёзна ранен на рускім фронце зімой 1941/42 года і выйшаў са шпіталя з паралізаванай правай рукой. Яго прызначылі ў Дахау, дзе даверылі зняволеных, якія лічыліся асабліва важнымі. Адным з яго вязняў быў Георг Эльзер.

Надышоў дзень у 1945 годзе, калі амерыканцы стаялі ўсяго за 100 міль ад Дахау, нацызм біўся ў перадсмяротнай агоніі. Да Лехнера прыйшоў канвойны і сказаў: «Эльзера на допыт».

Георга Эльзера павялі. Усё было скончана.

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Кляшчэлі

„Film z czarującą dziewczyną" (węgierski), 14—15. „Jankes" (szwedzki), 15—17. „Motodrama" (polski), 18—19.

Нараўка

„Lucia" (kubański), „Lenin — dokumenty i fakty" (radz.), 15—19.

Нарва

„Fraulein doktor" (jugosł.), „Mój pies Wulkan" (radz.), 15—19.

Чыжы

„Dziki i swobodny" (angl.), „Okna czasu" (węgierski), 15—19.

Дубічы Царкоўныя

„Pogromca zwierząt" (rumuński), „Pan Dodek" (polski), 15—19.

Арэшкава

„Pułapka" (polski), „Wahadło" (USA), 18—19.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі

„Słoń Maruda" (angl.), Chewsburska Ballada" (rumuński), 15—19.

Орля

„Pan Wołodyjowski" (polski), 15—19.

Райск

„Abel tój brat" (polski), „Che (Opowieść o Guevarze" (włoski), 15—19.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі

„Oczami przyjaciół" polski), 14—15. „Film o miłości" (węgierski), 16—17. „Kaszebe" (polski), 18—19.

Шудзялава

„Pułapka" (polski), „Strachy zamku Spessart" (NRF), 15—19.

Янаў

„Motodrama" (polski), 15—19.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц

„Dziennik młodego małżeństwa" (fiński), 14—15. „Rezydent wywiadu" (radz.), 16—17. „Wezwanie" (polski), 18—19.

Мельнік

„Przeciw Wranglowi" (radz.), 14—15, „Tagebuch" (polski), 16—17. „Kłopotliwy gość" (polski), 18—19.

Мілейчыцы

„Ostatnie dni" (polski), 14—15. „Cyrk bez granic" (rumuński), 16—17. „Pożądanie zwane Anadą" (czeski), 18—19.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Сухаволя

„Pierścień ks. Anny" (polski), „Własne zdanie" (bułg.), 15—19.

Новы Двор

„Grzech Azizy" (ZRA), „Dziki i swobodny" (angl.), 15—19.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wrzystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23.

BZGraf. Nakład 7315 E-3

ЗАБЛУДАЎСКАЯ КАРУСЕЛЬ

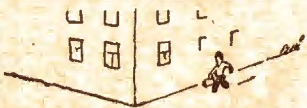
Тэлеграма-маланка. Заблудаў. Неадкладна займіцеся справамі вышэйшых начальнікаў тутэйшага гэзсу. Каруселяць. Той, што пануе сёння, заўтра ціха сцэзае, і на гарызонце паяўляецца новая кіруючая асоба. Яна неўзабаве таксама адыходзіць у імглу.

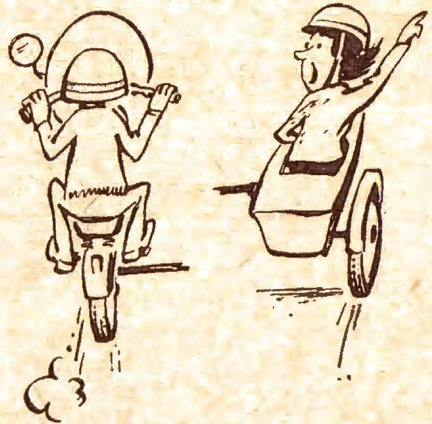
Эстафета чараўнікоў. Кажуць, што і цяперашні прэзас збіраецца перадаць палачку. Абгрунтаванне вываду: выканчыў камяніцу ў Беластоку. Але гэта мною не праверана.

А віцэ-прэзас запіваецца ў гасподзе. І потым валіць кулакамі ў морды сваіх падуладных. І не зважае на месца. Б'е ў гасподзе, на вуліцы, і на службе. Галоўнае: псуе нервы працаўнікам. А працаўнікі заслужаныя, людскія і агульна шанаваныя. Ратуйце іх.

«МК»

Цэнтр АБС: Сапраўды, трэба мець выключныя нервы, каб спакойна выносіць капрызы буяністага шэфа. Здзіўляе толькі філасофская падкладка гэтых падначаленых: чаму яны з такім фаталізмам дазваляюць начальнікам кулакам гуляць па сваіх шляхетных фізіяноміях? Што, яны нейкія сектанты? Ці гадзіннікаў не пераставілі? І просім удакладніць: хто выбірае прэзасаў у Заблудаве?

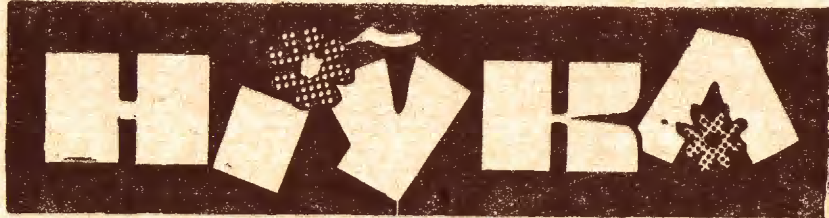

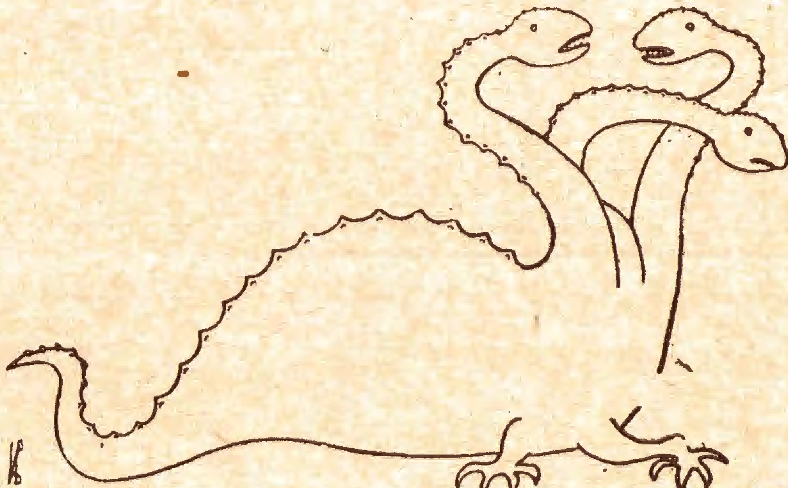
— А я гавару: спачатку заедзем да краўчыхі!

ПАЗЫЧЫЛА

— Для археолага сто год — гэта кароткі адрэзак часу.

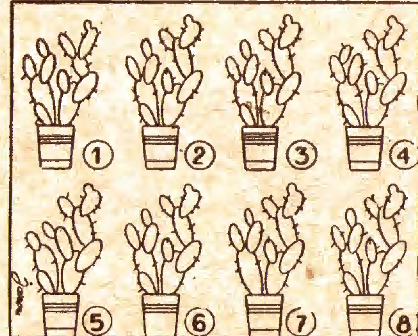
— О Божа! А я ўчора пазычыла знаёмаму археолагу дзве тысячы злотых!

— Як вы мне надаелі, хочацца ўсё кінуць і ўцячы куды вочы глядзяць!

Талаваломка

На першы погляд кактусы ў васьмі гаршках нічым не адрозніваюцца адзін ад другога. Аднак гэта не так. Толькі два зусім аднолькавыя. Якія?

* * *

Адказ на заданне з папярэдняга нумара: Другі злева. З-за маленькага ўзросту ён падлажыў падушку на сядзенне.

НАВІНЫ СЛУХАЎ

Пытае жонка мужа:
— Дзе ты так доўга быў?
— Ды на кірмашу навіны слухаў.
— А што ж цікавага ты чуў?
— Ды ці ж за гэтым народам даступішся? Далёка стаяў, дык нічога і не пачуў.

ЗРУЧНА

Аднойчы спыталі ў лайдака:
— Што лепей, есці або ляжаць?
— Лепей за ўсё есці лежачы, — адказаў той.

ПОЗНА

— Уявіце сабе, таварыш, мой Вася выйграў сто тысяч злотых у таталізатары. І гэта праз тыдзень пасля вяселля.
— Бедны. Яму ніколі не шанцавала.

ЗАГАДАЎ ЗАГАДКУ

Акуліст паказвае пацыенту табліцу з літарамі рознай велічыні.
— Вы зможаце прачытаць гэты радок?
— Не.
— А гэты?
— Таксама.
— Неверагодна! Няўжо цяжка адрозніць такія вялікія літары?
— Літары я адрозніваю, але не магу выгаварыць гэта слова.

— Да нас паступіла заява, што тут вы здзекуецеся з чалавека па прозвішчы Шапэн.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

ОЙ, У ЛУЗЕ

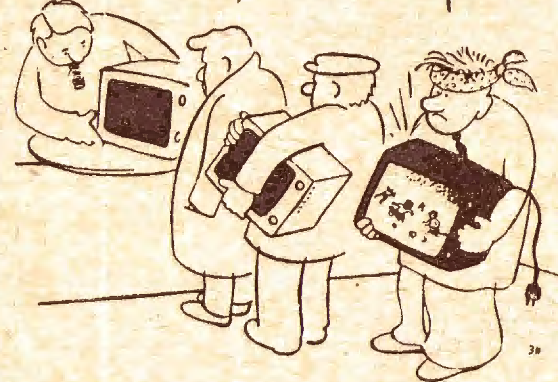
Словы А. Дзержынскага
Музыка Р. Бутвілоўскага

Ой, у лузе пад вярбой
Я з дзяўчынай маладой
Зоркі летнія лічыў,
Аб каханні гаварыў. (2 разы)

Ясну зорку прыкмячаў,
На дзяўчыну паглядаў:
— Ты, краса мая, вясна,
Пакахаў цябе здаўна. (2 разы)

Аб размове месяц знаў,
Ды нікому не казаў,
Што я з любай уначы
Зоркі летнія лічыў,
Ой, да ранку я лічыў,
Аб каханні гаварыў. (2 разы)

У СУДЗЕ

Муж тлумачыць суддзі:
— Я вымушаны прасіць развод. Раней, калі я прыходзіў з працы, сабака вітаў мяне брэхам, а жонка прыносіла пантофлі. А цяпер усё наадварот.

НЕ СКУПЫ

Малы Юрка сядзіць і есць цукеркі. Падыходзіць дзяўчынка і кажа:
— Дай і мне трошкі.
— Не дам.
— Ну і скупы ты!
— Не, я не скупы, але мне самому мала.

ЯМУ НЕ ХОЧАЦЦА

— Ты ўчора быў у клубе?
— Не, мая жонка вырашыла, што мне не хочацца туды пайсці.

ШТО ДАРАЖЭЙ?

Маладыя муж і жонка робяць у магазіне пакупкі. Жонка гаворыць:
— Трымай дзіця і дай сюды талеркі. У цябе заўсёды прывычка ўсё выпускаць з рук.

ПЛЯМЕННІК

— Вы ведаеце, што мой пляменнік працуе ў вас?
— Вядома! У часе апошняга футбольнага матча ён адпрасіўся ў мяне на ваша пахаванне...

Дзве лісы

— Сяброўка, дзе дастала футра ты такое? —
Спыталася Ліса ў Лісы. —
Скажы мне праўду, не хлусі,
Дзе мне набыць цаной любою?
Куплю адразу. Ты скажы,
Яно, напэўна, з-за мяжы?
Ах, прыгажосць якая!
Здзівілася Ліса другая:
— Ці ж у цябе не дарагое
Футра? Ну, скажы, не так?
Уласнае, сваё. Табе ж — давай чужое,
Цябе не зразумею я ніяк...
— Не, мне замежнае да твару,
Я з нараджэння аб ім мару,
І ўсё-такі яго дастану, —
Во будзе воку люба глянуць!
Праходу не дадуць нідзе:
«Ліса ў замежным вунь ідзе!»

Сярод людзей размовы чуў падобныя.
Такім скажы,
Што лапці з-за мяжы,
Яны ўздыхнуць і скажуць: «Вельмі модныя!»

Яўген Крупенька

ВЁСКА ПЕРАСТАЛА КУРЫЦЬ

Жыхары французскай вёскі Салер, размешчанай у дэпартаменце Канталь, аднадушна вырашылі не курыць. І не толькі вырашылі, але ў сваім пісьме ўрачыста паведамілі пра гэта кіраўніку дзяржавы.

Прэзідэнт Францыі Ж. Пампіду адказаў на іх пісьмо. Горача адобрыўшы ініцыятыву салерцаў, ён, аднак, выказаў жаль, што сам не можа ўзяць з іх прыклад.

Як паведаміў журналістам мэр Салера, пераважная большасць былых курыльшчыкаў трымаецца даволі стойка, не паддаючыся спакусе зноў узяцца за цыгарэту. Але галоўнае, дадаў мэр, наша вёска, усё насельніцтва якой складае 250 чалавек, пераўтварылася ў адзін з цэнтраў французскага турызму.

Літаральна натоўпы паломнікаў рушылі з усіх канцоў краіны. Хто для таго, каб «пераняць мудрасць», а хто проста з цікавасці. Прыток турыстаў, якія пакідаюць у Салеры на вялікую радасць муніцыпальнага казначэя нябачаныя да гэтага часу для гэтай вёскі сумы грошай, адразу ж папраўляе фінансавыя справы.

ЗА КУЛІСАМІ ІХ КУХНІ

У адной з газет, што выходзяць у Глазга, нядаўна была надрукавана такая аб'ява: «Вядомы артыст, які славуты тым, што галадае ўжо чатыры гады, тэрмінова шукае месца шэф-повара».

СРОДАК ЭМАНСІПАЦЫІ

Галівудская прыгажуня Даларэс Харт у выніку «няшчаснага кахання» пайшла ў манастыр. Яна растлумачыла: «вечнае манашаства было і застанецца найвышэйшай праявай вызвалення жанчыны ад улады мужчыны».

Старыўшы для суседзяў сапраўднае пекла, паклёпнік жыў, як у раі.